

Verksamhetsplan 2018

Östermalms stadsdelsnämnd

ÖSTERMALM • HJORTHAGEN • GÄRDET • SÖDRA DJURGÅRDEN • NORRA DJURGÅRDEN

Handläggare
Carolina Bjurling
Roger Mellroth
Telefon: 08-508 10 052Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2017-12-14

Verksamhetsplan 2018 för Östermalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsplan för 2018 inklusive budget och tillhörande bilagor och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Nämnden begär omslutningsförändringar om 102,6 mnkr
3. Nämnden begär för klimatinvesteringar 3,26 mnkr
4. Nämnden begär för vattenförbättrande åtgärder 0,75 mnkr
5. Nämnden begär för investeringar i maskiner och inventarier 2,8 mnkr
6. Nämnden begär för åtgärder för giftfri förskola 2,6 mnkr
7. Föreslagna resultatenheter samt internpriser för 2018 fastställs
8. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Christina Klang
Stadsdelsdirektör**Östermalms stadsdelsnämnd**Karlavägen 104
104 51 Stockholm
08-508 10 052
08-50810 000
carolina.bjurling@stockholm.se
stockholm.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. Ett Stockholm som håller samman	8
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	8
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	14
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	18
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	21
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	23
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	25
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	26
2. Ett klimatsmart Stockholm.....	31
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	31
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	32
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	33
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	34
2.5 Stockholms miljö är giftfri	35
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	36
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	37
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	37
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	38
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	39
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	41
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	41
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	42
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	42
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	44
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	48
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	50
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	52
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	53

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	55
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	57
Uppföljning av ekonomi.....	58
Nämndens ekonomiska förutsättningar	58
Investeringar.....	63
Resultatenheter	63
Budgetjusteringar	65
Omslutningsförändringar.....	65
Medel för lokaländamål.....	65
Kvalitetsarbete.....	66

Bilagor

Bilaga 1: Ekonomi SD10

Bilaga 2: Ansökan investeringsmedel klimatåtgärder skräpkorgar och källsortering

Bilaga 3: Ansökan investeringsmedel armaturer klimatåtgärder Östermalm 2017

Bilaga 4: Ansökan investeringsmedel Torkskåp klimatåtgärder Östermalm 2018

Bilaga 5: Ansökan klimatsmart förskola

Bilaga 6: Ansökan om medel för åtgärdsprogram för god vattenstatus, Kaknäsängar

Bilaga 7: Ansökan investeringsmedel elcyklar klimatåtgärder Östermalm 2018

Bilaga 8: Kompetensförsörjningsplan 2018-2021

Bilaga 9: Plan för upphandling

Bilaga 10: Plan för internkontroll med väsentlighets- och riskanalys

Inledning

Stadsdelsnämndens uppdrag och ansvarsområden

Östermalm är ett av Stockholms snabbast växande stadsdelsområden. Stadsdelsnämndens uppdrag är att driva verksamheter med service av god kvalitet för de som bor och kommer att bo i stadsdelsområdet, samt att i dialog med invånare och brukare utveckla den service som ges inom olika verksamhetsområden.

I stadsdelsområdet bodde det cirka 73 500 personer den sista december 2016.

Befolkningsprognos				
Ålder	2016	2018	2021	2026
0år	1000	1006	1122	1223
1-5år	3706	3968	4241	4757
6-18år	6913	7464	8141	8955
19-64år	47033	49263	51467	55103
65-70år	11102	11523	11885	11599
över 80år	3768	3822	4106	5427
Summa:	73522	77046	80962	87064

Stadsdelsnämnden ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, äldreomsorg, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, stadsmiljöarbete samt lokalt demokrati- och utvecklingsarbete. Stadsdelsnämnden ansvarar också för viss tillsynsverksamhet samt konsumentvägledning.

Östermalms stadsdelsförvaltning leds av stadsdelsdirektören och förvaltningens ledningsgrupp. Avdelningscheferna är direkt underställda stadsdelsdirektören och är ansvariga för verksamhet och budget inom respektive avdelnings ansvarsområde, samt för uppföljning av dessa. Förvaltningen har verksamhetsavdelningar för förskola, socialtjänst och äldreomsorg samt tre avdelningar för verksamhetsstöd och styrning; ekonomi, HR och kvalitetsavdelning. Stadsdelsdirektören har därutöver en stab som arbetar med kommunikation, trygghet och säkerhet samt ett kansli som sköter det nämndadministrativa arbetet. Nämnden har dessutom en gemensam parkmiljöavdelning med Norrmalm och Kungsholmen, vars organisatoriska placering är på Norrmalm.

Nämnden har även samorganiserad verksamhet med Norrmalm och Kungsholmen gällande ensamkommande barn, försörjningsstöd, ungdomsmottagning, handläggning av ansökningar om alkoholserveringstillstånd samt tillsyn av alkohol- och tobaksförsäljning. Budget- och skuldrådgivningen är gemensam för hela innerstan (inklusive Södermalm), liksom personligt ombudsverksamheten.

Ärendets beredning

Verksamhetsplanen har utarbetats i samråd med samtliga enheter och avdelningar inom förvaltningen. Samverkan sker med de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen. Därutöver har samverkan skett med pensionärsrådet, rådet för funktionshinderfrågor samt ungdomsrådet. Ärendet har tillställts Stockholms läns landsting för information.

Verksamhetsplanens innehåll och disposition

Verksamhetsplanen för Östermalms stadsdelsnämnd anger inriktningen för nämndens verksamhet under år 2018. Den utgår från kommunfullmäktiges budget för 2018 som i sin tur tar sin utgångspunkt i vision 2040 om ett Stockholm för alla. Visionen är stadens målbild för en socialt, ekonomiskt, ekologiskt och demokratisk hållbar utveckling. Utifrån visionen har fullmäktige fastställt fyra inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

En sammanfattning av nämndens bidrag till respektive inriktningsmål, samt särskilda prioriteringar för året, ges under respektive inriktningsmål. Till inriktningsmålen har kommunfullmäktige beslutat om mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden. Det arbete som planeras för att bidra till fullmäktiges mål beskrivs under respektive mål för verksamhetsområdet. Stadsdelsnämnden har utifrån fullmäktiges mål även formulerat egna mål. Nämnden anger årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer och har även utformat egna indikatorer för att följa upp nämndens mål och aktiviteter.

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Östermalms stadsdelsförvaltnings förslag till budget för år 2018 är netto 1386,6 mnkr. Investeringsbudgeten är 15,1 mnkr. Utgångspunkten för fördelningen av budgeten har varit att följa kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål. Det har också varit att, utifrån givna budgetramar, arbeta för att ha högsta möjliga kvalitet. Driftbudgeten fördelas till stadsdelsnämnden med hjälp av olika fördelningsnycklar. Inom detta anslag ska nämnden bedriva verksamhet inom budget och vid behov göra omfördelningar. Syftet med omfördelningar är att möta verksamhetens behov. De administrativa processerna ska stödja och underlätta för kärnverksamheterna och bidra till en effektiv styrning.

Särskilda satsningar i kommunfullmäktiges budget 2018:

- Höjd förskolepeng med 3,0 procent.
- Höjd ersättning inom vård- och omsorgsboende äldreomsorgen med 2,7 procent.
- Höjd ersättning inom hemtjänsten med 2,5 procent.
- Höjd ersättning inom dagverksamhet för äldre 2,5 procent.
- Höjd ersättning för avlösning och ledsagning med 2,7 procent.
- Höjd ersättning inom gruppboendestäder, daglig verksamhet och korttidsboende för personer med funktionsnedsättning med 1,5 procent.

Nämndens prioriteringar 2018 - utifrån direktiv för samtliga nämnder och bolag***Styrning och uppföljning***

I verksamhetsplanen integreras målsättningar samt aktiviteter från nämndens lokala utvecklingsprogram, LUP. Nämndens miljö- och klimatmål har formulerats utifrån stadens miljöprogram. Nämnden har vidare beaktat kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms rapporter i upprättandet av nämndsmål, indikatorer och aktiviteter. I samband med verksamhetsplanen har en väsentlighets- och riskanalys tagits fram och en internkontrollplan upprättats, dessa redovisas i bilaga 10.

Nämnden arbetar systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt och arbetar för att utveckla sin innovationsförmåga. Nämnden fortsätter arbetet med medborgardialoger och kommer under året se över möjligheten att genomföra en medborgarbudget i någon form.

Samverkan för en trygg och säker stad

Nämndens trygghets- och säkerhetsråd utgörs av en sammansättning av kommunala tjänstemän, delar av civilsamhället samt polismyndigheten. Under 2018 genomför Stockholm stad en satsning på trygghet och det kommer att vara möjligt för stadsdelsnämnderna att ansöka om extra medel för att genomföra trygghetsåtgärder. Nämnden planerar att, i samarbete med trafikkontoret, genomföra trygghetsåtgärder i parker och grönområden.

Under året fortsätter nämnden arbetet med att implementera den lokala handlingsplanen mot våldsbejakande extremism, som bygger på samverkan mellan bland andra polisen, socialtjänsten, områdets skolor och aktörer från civila samhället. Nämnden planerar vidare att genomföra minst en krisövning under året. I nämndens arbete med krishantering är samverkan med övriga stadsdelar i innerstaden en bärande del och ett sätt att minska sårbarheten i händelse av en kris eller större oönskad händelse.

Samverkan för bostads- och lokalförsörjning

Nämndens samverkar med andra nämnder kring bostadsförsörjningen genom att delta i stadsbyggnadsnämndens, exploateringsnämnden och trafiknämnden arbete med utvecklingen av stadsdelsområdet i allmänhet och Norra Djurgårdsstaden i synnerhet. I detta arbete framförs nämndens behov av förskola, specialbostäder, äldreomsorg, parker och grönområden tidigt i stadsplaneringen. Nämnden framför även sitt behov av verksamheter i stadsutvecklingen genom att besvara samtliga detaljplaneremisser som rör stadsdelsområdet.

Nämnden arbetar utifrån det av kommunfullmäktige fastställda förskoletalet 0,25 förskoleplatser per 100 byggda lägenheter. Regelbundna analyser görs för att säkerställa att kapaciteten möter behovet. En plan kommer under året att tas fram för att säkerställa behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning. Nämnden medverkar även i stadens äldreboendeplanering.

Samverkan för hållbar stadsutveckling

Nämnden arbetar aktivt för att Norra Djurgårdsstaden ska förbli ett föredöme inom hållbar stadsutveckling, både vad gäller social och ekologisk hållbarhet. Förvaltningen leder fokusgruppen Leva och bo som arbetar utifrån de mål som finns om social hållbarhet i Program för hållbar stadsutveckling för Norra Djurgårdsstaden.

Nämnden bidrar till ett klimatsmart Stockholm genom energieffektiviseringar, miljöanpassade transporter, giftfria verksamheter, ökad andel ekologiska livsmedel, avfallsminimering och systematiskt arbetsmiljöarbete för en sund inomhusmiljö. Stadens miljöprogram utgör grunden för arbetet. Stadsdelsområdets parker och grönområden sköts och utvecklas för att stärka den biologiska mångfalden, främja ekosystemtjänster samt anpassas till nya klimatförutsättningar.

Klimatinvesteringsmedel söks för fortsatt utbyte av vitvaror, miljösmarta skräpkorgar och skräpkorgar med källsortering i parker och grönområden samt till LED-belysning och el-cyklar. Åtgärder som förväntas ge både klimatnytta och synergieffekter i form av lägre

driftkostnader, lägre negativ hälsopåverkan och sociala vinster.

Samverkan för mottagande av nyanlända

Nämnden kommer att se över möjligheten att tillsammans med Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsnämnder gemensamt erbjuda samhällsvägledning och socialt stöd till anvisade nyanlända. För att klara behoven av bostäder till nyanlända under 2018 och 2019 behövs ett tillskott av modulbostäder i Stockholms stad. Staden har arbetat fram sex förslag på nya platser och Rådjurstigen i Hjorthagen är en av dessa. Under oktober och november 2017 har markundersökningar genomförts på platsen för att undersöka om det är möjligt att bygga modulbostäder där. Om undersökningarna visar att platsen är lämplig kommer en bygglovsansökan lämnas in. Förutsatt att beslut om att modulhus ska byggas på Rådjurstigen fattas i början av 2018, kommer stadsdelsförvaltningen samverka med övriga berörda förvaltningar kring informationsmöten med boende i området.

Samverkan för arbetsmarknad och näringsliv

Nämnden ska samverka med Stockholm Business Region AB och med andra nämnder för att skapa goda förutsättningar för näringslivet inom stadsdelsområdet. Genom att inrätta ett näringslivsråd och utse en näringslivssamordnare planerar nämnden utveckla kommunikationen och skapa tydligare kontaktvägar för det lokala näringslivet. Förhoppningen är att ett närmare samarbete med det lokala näringslivet och civilsamhället även ska ge förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga. I samverkan med arbetsmarknadsnämnden fortsätter satsningen på feriejobb med målet att öka antalet platser för ungdomar under 2018.

Arbetet med mänskliga rättigheter

Ett jämställdhetsperspektiv integreras i alla led av beslutsfattandet, planeringen och utförandet av verksamheten. Arbetet med jämställdhetsanalyser, barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor vidareutvecklas under året. Nämnden fortsätter att använda metoder för att synliggöra och följa upp diskriminering. Ett särskilt fokus kommer att läggas på normkritiskt och inkluderande bemötande, för att säkerställa att alla som kommer i kontakt med nämndens verksamheter ska bemötas likvärdigt och respektfullt oavsett etnisk bakgrund, kön, ålder, funktionsförmåga eller sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Nämnden fortsätter utbildningsinsatserna för att säkerställa att medarbetarna arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt arbetssätt samt för att fler medarbetare ska lära sig att upptäcka barn som upplever våld i nära relation och våldsutsatta vuxna.

Staden som arbetsgivare

Nämnden arbetar för att behålla och attrahera en mångfald av välutbildade och kompetenta medarbetare. Nämnden erbjuder trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och en hälsosam arbetsmiljö som är fri från diskriminering. Under året fortsätter arbetet med att implementera stadens personalpolicy i verksamheterna. Cheferna i förvaltningen har kunskap om kompetensbaserad rekrytering och stadens rekryteringsprocess. Nämnden har utarbetat en kompetensförsörjningsplan 2018-2021, se bilaga 8. Under året erbjuds fortsatt stöd till cheferna i systematiskt arbetsmiljöarbete samt organisatorisk och social arbetsmiljö. Stöd till enheter som har hög sjukfrånvaro och eller hög personalomsättning prioriteras. Heltid är norm och nämnden arbetar för att minimera användningen av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningar. Arbetet med att förbättra arbetssituationen för

socialsekreterare och biståndshandläggare utifrån handlingsplanen fortsätter under året. Nämnden kommer även att bidra i kommunstyrelsens och utbildningsnämndens arbete med en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare.

Samverkan för en effektiv verksamhet

I takt med övriga samhället utvecklar och digitaliserar staden sina verksamheter. Den digitala utvecklingen skapar många utvecklingsmöjligheter och ger samtidigt helt nya förutsättningar. Digitaliseringen gör stadens verksamheter mer transparenta med fler och snabbare kontaktytor. I dagens medielandskap är det lätt att kommunicera, sprida information och åsikter. Stadsdelsnämndens verksamheter arbetar idag digitalt inom många områden och kommer att ha digitala utmaningar under 2018, såsom införandet av skolplattformen (inom förskolan), moderniseringen av stadens sociala system (rör socialtjänst och äldreomsorg) samt projektet DigIT (inom funktionshinder- och äldreomsorgen). Stadsdelsnämnden kommer även att införa eDok som innebär en samordnad och digital ärende- och dokumenthantering i staden. eDok ger också stöd för att framställa, publicera och expediera nämndens sammanträdeshandlingar och protokoll digitalt.

Den 25 maj 2018 kommer EUs medlemsländer ha en gemensam Dataskyddsförordning, GDPR. I Sverige kommer den att ersätta personuppgiftslagen, PUL. Många delar i den nya dataskyddsförordningen liknar befintliga regler i personuppgiftslagen men den innehåller även en hel del nyheter som innebär nya utmaningar. För stadsdelsnämnden kommer det att krävas ett omfattande utvecklingsarbete med inventering av register, utbildnings- och informationsinsatser samt revideringar av riktlinjer och rutinbeskrivningar.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att stadsdelens barn och unga har goda och jämlika uppväxtvillkor. En hög inskrivningsgrad i förskolan gör att alla barn tillåts utveckla sina förmågor och kunskaper. De pedagogiska miljöerna väcker lust att leka, lära och att utforska. Nämnden prioriterar tidiga insatser och förebyggande arbete. Socialtjänstens insatser ska hålla hög kvalitet och bidra till att stadsdelens invånare kan leva självständiga liv. Barn och ungdomar i riskzon upptäcks tidigt så att de kan få det stöd de behöver. Nämnden är en aktiv part i samhällsplaneringen och invånarnas behov av nämndens verksamheter ska beaktas tidigt i stadsplaneringen. Östermalms stadsdelsområde ska vara tryggt att bo och vistas i. Trygghetshöjande åtgärder genomförs och samverkan med andra aktörer fortsätter. Parker och grönområden ska vara vackra, levande, välskötta och välkomnande för alla, vilket kräver en hög kvalitet på skötsel, underhåll och upprustning av parker. Det finns en mångfald av kultur- och fritidsaktiviteter utifrån olika målgruppers behov och förutsättningar. Äldre ska känna sig trygga och äldreomsorgen präglas av god kvalitet och brukardelaktighet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att alla barn i stadsdelen ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Barns rättigheter värnas och stadens program för barns rättigheter och inflytande är en utgångspunkt för nämndens arbete.

Ökad inskrivningsgrad

Förskolan är en egen skolform och verksamheten styrs nationellt av skollagen och läroplan för förskolan, Lpfö 98/16, och lokalt av bland annat Stockholms stads skolprogram. Nämnden ansvarar för sex förskoleenheter med sammanlagt 36 förskoleadresser med cirka 1900 barn, samt en öppen förskola. Andelen inskrivna barn i förskolan på Östermalm uppgick 2017 till drygt 93 procent (barn 2-5 år). Av dessa går cirka 56 procent i kommunala förskolor. Arbete med att ytterligare öka andelen inskrivna barn i förskoleverksamheten kommer att pågå under året, bl.a. genom information på öppna förskolan och genom månadsannonser i lokaltidningen.

Ramöppettider

Förskolorna informerar om ramöppettiderna. Förvaltningen gör stickprov/behovsinventering av förskolornas öppettider två gånger per år. I förskoleundersökningen ingår stadsdelsspecifika frågor om ramöppettider.

ABC – Alla Barn i Centrum

ABC är ett föräldrastödsprogram som riktar sig till föräldrar med barn i åldrarna 3- 12 år. ABC bygger på barnkonventionens värderingar om barns rättigheter samt på forskning om grunden för byggandet av goda relationer mellan barn och föräldrar. (Se även mål 4.3 och 4.4.) Genom att öka samsynen och stärka samverkan mellan personal och föräldrar kan man förebygga att barn och unga far illa. Nya gruppleddare utbildas vid behov i syfte att ge fler föräldrar möjlighet att delta i föräldraträffarna. Förskolepersonal kommer även fortsättningsvis att erbjudas utbildning inom ABC i förskolan samt handledning och uppföljning i syfte att behålla de positiva effekter som utvärderingarna av utbildningarna visat.

Barn i behov av särskilt stöd

Ett inkluderande förhållningssätt ligger till grund för förskolornas planering av verksamheten, med fokus på att stärka det enskilda barnets lust att lära och utvecklas. Alla barn ges möjligheter att utifrån sina förutsättningar och behov delta i den ordinarie verksamheten. Vid behov av mera stöd och hjälp sätts insatser in så tidigt som möjligt. Nätverket för barn i behov av stöd fortsätter sitt arbete under året.

Skapande förmågor och kunskaper i god pedagogisk miljö

Förskolan ger alla barn tillgång till kulturupplevelser vilket sedan möjliggör barns eget kulturskapande genom olika estetiska läroprocesser (kultur av och med barn). Barns förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former uppmuntras, utvecklas och integreras i alla målområden. Kulturella variationer synliggörs med ett interkulturellt förhållningssätt. (Läs vidare under mål 1.6.)

Pedagogisk miljö och material, både ute och inne, spelar en avgörande roll för kvaliteten i verksamheten och möjligheterna till barns utveckling och lärande. Miljö och material stödjer ett utforskande arbetssätt och lockar till lek och skapande kring språk, matematik, naturvetenskap och teknik. Verksamheterna arbetar kontinuerligt för att förbättra och utveckla sina pedagogiska miljöer. (Läs vidare under mål 2.5.)

Förskolebuss – mobil förskola

2017 gav nämnden förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att införskaffa och driva en

förskolebuss i stadsdelsnämndsområdet. Under 2018 kommer en modell tas fram för hur en buss skulle kunna knytas till en befintlig lokal och därigenom bli en resurs för förskoleverksamheterna i Norra Djurgårdsstaden. Modellen innefattar organisation, ekonomi, bemanning samt pedagogiskt upplägg för en mobil förskoleverksamhet. Med en buss knuten till verksamheten kan barnen på ett enkelt sätt få tillgång till naturområden och kulturupplevelser i närområdet. Förskoleplaneringsgruppen formulerar under våren sitt arbete för en långsiktigt hållbar planering och visionen för arbetet med social hållbarhet i det nya stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden.

Språklig, kommunikativ, matematisk och naturvetenskaplig förmåga och kunskap

Lärande, lek och omsorg ska bilda en helhet när det gäller utbildning och undervisning i förskolan. Förskolornas arbete med läroplanens målområden språk, matematik, naturvetenskap och teknik ska vara lustfyllt och främja barns utveckling och lärande. Genom leken tillägnar sig barnen grundläggande begrepp inom dessa områden. Leken har en central plats och ska främja barns välbefinnande.

Implementering av den pedagogiska plattform med pedagogiska ställningstaganden som tagits fram för Östermalms kommunala förskolor kommer att pågå under året. Syftet är att förskolorna har en gemensam teoretisk grund för det pedagogiska arbetet och använder sig av lika verktyg och mallar i det systematiska kvalitetsarbetet. Modellen för pedagogisk utvecklingstid för förskollärare utgör ett stöd för det systematiska kvalitetsarbetet och främjar det kollegiala lärandet.

Förskolorna utvecklar varje barns språkliga medvetenhet och intresse för skriftspråk. Lässatsningen i samarbete med biblioteken fortgår under året i syfte att litteratur och läsning utgör en naturlig del i barnens kunskapsutveckling samt skapar ett tidigt intresse för böcker.

Språket har en viktig roll i alla lärandeprocesser och är nära förbundet med identitetsutvecklingen. För barn med annat modersmål än svenska lägger förskolan tillsammans med vårdnadshavare grunden till flerspråkighet, stödjer modersmålet och utvecklar andraspråket, svenskan. Arbetet med flerspråkighet är en integrerad del av förskolans ordinarie verksamhet. *(Läs vidare under nämndmål 4.3 om arbetet med de nationella minoriteterna.)*

Förvaltningen fortsätter utbilda personal i TAKK, tecken som alternativ och kompletterande kommunikation, för att ge alla barn möjligheter till kommunikation under sin vistelse på förskolan. Målet är att all personal på avdelningar för de yngsta barnen, och på avdelningar för äldre barn där det finns barn med språkstörningar, ska ha gått minst steg 2 i TAKK.

Genom att matematiskt tänkande utmanas och involveras i olika delar av verksamheten bidrar det till barnens lärande även på andra områden. Barnen har tillgång till material som stimulerar till lek med matematiskt tänkande. Förskolorna skapar förutsättningar för att ge barnen utökade möjligheter att utforska matematik på ett lustfyllt sätt samt utmanar varje barn så att deras nyfikenhet och erfarenheter tas tillvara.

Naturvetenskap och teknik är nära sammankopplat med både språk och matematik. På förskolan erbjuds barnen möjlighet att genom lek och experimenterande utforska naturvetenskapliga fenomen och vardagsteknik. Förskolorna skapar förutsättningar för ett naturvetenskapligt utforskande arbetssätt som bidrar till barns lärande på alla områden.

Förskolorna ska möjliggöra arbetet med digital inkludering och digitalt lärande för alla barn. I

syfte att stödja och utveckla barns läroprocesser och kreativitet kommer arbetet med digitalisering att fortgå under året med särskilt fokus på att öka den digitala kompetensen i förskolan. Under året kommer nämndens förskolor att gå in i Skolplattformen, en digital plattform för alla Stockholms förskolor och skolor. Skolplattformen möjliggör arbetet med digitalt lärande och kommunikation för pedagogerna. Syftet är att skapa en jämlik och tidsenlig förskola samt att stödja, utveckla och underlätta läroprocesser. Ett ytterligare syfte är att effektivisera administrativa processer.

Nära och förtroendefullt samarbete med vårdnadshavare och välfungerande samverkan med skolan

Förskolan samarbetar med vårdnadshavare för att möjliggöra att varje barn utvecklas utifrån sina förutsättningar. Vårdnadshavare har god kännedom om vad förskolan gör för att stödja barns utveckling och lärande. Vårdnadshavare har möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara delaktiga i och ha inflytande över verksamheten i förskolan.

Stadens riktlinjer för övergång från förskola till skola skapar förutsättningar för en god lärandemiljö i skolan för varje barn. Övergången mellan förskola och skola är en ömsesidig angelägenhet för båda parter. Östermalms förskolor och skolor arbetar enligt en lokal handlingsplan som grundar sig på stadens riktlinjer. Personal på förskolor och skolor träffas en gång per termin vid en nätverksträff för att stärka samarbetet och underlätta barnens övergång. De barn som har haft extra stöd i förskolan och/eller kan komma att behöva det i skolan är en prioriterad grupp som ska ägnas särskild uppmärksamhet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	0,3 %	3,0 %	Tertial
 Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	41 %	41 %	Tertial
 Andel nöjda föräldrar	90 %	90 %	År
 Antal barn per grupp	16	16	Tertial
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	Tertial
 Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)	96 %	96 %	År
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Barn och unga på Östermalm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Förväntat resultat

Den höga inskrivningsgraden för barn 2-5 år i förskoleverksamheten bibehålls. Andelen barn som lever i familjer som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelen ligger fortsatt på en låg nivå.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
ABC-utbildningar riktade till personal i förskola och skola genomförs med cirka 15-30 deltagare i varje grupp, cirka 30-60 personer sammanlagt.	2018-01-01	2018-12-31
Ett lokalt uppföljningsprogram för ABC i förskolan tas fram i syfte att vidmakthålla bemötandep principerna som ABC förespråkar.	2018-01-01	2018-12-31
Information på öppen förskola och månadsannons i lokaltidningen en gång per termin i syfte att öka inskrivningsgraden i förskoleverksamhet för barn 2-5 år.	2018-01-01	2018-12-31
Samverkan med BVC i syfte att hitta målgruppen för introduktionsförskola.	2018-01-01	2018-12-31
Samverkan med Skarpnäcks förskolor inom CPU-projektet för övningsförskola. Centrum för professionsutveckling, möjliggör ett segregationsbrytande utbyte och samarbete mellan innerstad och ytterstad.	2018-01-01	2018-12-31
Åtta ABC-utbildningar riktade till föräldrar genomförs med cirka 12 deltagare i varje grupp, cirka 100 personer sammanlagt.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Flickor och pojkar utvecklar sina skapande förmågor och kunskaper i en god pedagogisk miljö.

Förväntat resultat

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med barns eget skapande. Personalens självvärdering visar på hög måluppfyllelse för arbetet med barns eget skapande.

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med de pedagogiska miljöerna. Personalens självvärdering visar på hög måluppfyllelse för arbetet med de pedagogiska miljöerna.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel nöjda vårdnadshavare gällande barns förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former.	91 %		År
Andel nöjda vårdnadshavare gällande den pedagogiska miljön.	90 %		År
Kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget av pedagogisk miljö och material.	3,8		År
Kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget av skapande verksamhet och olika uttrycksformer.	3,8		År

Nämndmål:

Flickor och pojkar utvecklar sina språkliga, kommunikativa, matematiska och naturvetenskapliga förmågor och kunskaper

Förväntat resultat

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med barns utveckling och lärande. Personalens självvärdering visar på hög måluppfyllelse för arbetet med språk, matematik, naturvetenskap och teknik. Vårdnadshavarnas nöjdhet med, och personalens självvärdering, visar att förskolornas kvalitativa användande av digitala verktyg ökar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel arbetslag som bedömer sig klara kriteriet för digitalisering på nivå 4 i kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget.	75 %		År
Andel nöjda vårdnadshavare gällande barns användande av digitala verktyg/hjälpmedel.	52 %		År
Index utveckling och lärande.	87		År
Kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget av barns matematiska utveckling.	3,8		År
Kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget av barns naturvetenskapliga och tekniska utveckling.	3,8		År
Kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget av barns språkliga och kommunikativa utveckling.	3,8		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En digitaliseringsstrategi för förskolornas arbete med digital kompetens tas fram.	2018-01-01	2018-12-31
Ett digitaliseringsnätverk för förskolepersonalen startas.	2018-01-01	2018-12-31
Kompetenssatsning för förskolornas ledningssystem i digital kompetens genomförs.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Förskolorna har ett nära och förtroendefullt samarbete med vårdnadshavare och en välfungerande samverkan med skolan.

Förväntat resultat

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med samverkan med förskolan, upplever att de är delaktiga och har inflytande.

Vårdnadshavarnas är fortsatt nöjda med förskolornas dokumentation och synliggörande av barns utveckling och lärande. Formerna för pedagogisk samverkan mellan förskola och skola stärks.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel nöjda vårdnadshavare gällande delaktighet och inflytande.	83 %		År
Andel nöjda vårdnadshavare gällande dokumentation och synliggörande av barns utveckling och lärande.	80 %		År
Index samverkan med hemmet.	87		År

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta förebyggande och främjande för att motverka ohälsa och ojämlika förhållanden. Socialtjänstens insatser är av hög kvalitet vilket innebär gott bemötande, hög tillgänglighet och att evidensbaserade arbetsmetoder med fokus på effekterna för den eller de som berörs används.

Invånarna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

Nämnden prioriterar fortsatt uppföljning av placerade barn och unga, barn som upplevt våld i nära relationer och barn som har föräldrar med missbruksproblem. Nämnden förstärker och gör en omorganisation inom familjeenheten som ett led i att förbättra förutsättningarna för att klara lagstadgade tidsgränser avseende utredningar. Utvecklingen av ett förstärkt barnrättsperspektiv samt delaktighet och dialog med barn och unga fortsätter. För barn som växer upp med en förälder som missbrukar eller har en psykisk ohälsa har familjeenheten och vuxenenheten ett nära samarbete för att förstärka barnperspektivet och föräldrastödet.

Missbruk och socialpsykiatri

Till nämnden inkommer orosanmälningar om vuxna som kan behöva stöd i att hantera sin livssituation. Socialtjänstens arbete med personer med missbruksproblem handlar om att verka för att den enskilde i ett tidigt skede erbjuds stöd och behandling. En utredning som omfattar den enskildes sociala, medicinska och psykiatriska situation genomförs, ofta i samverkan med olika verksamheter inom landstinget. Planering och genomförande av insatser ska ske i samråd med den enskilde. Det förebyggande arbetet i kombination med en kvalificerad utredning ökar möjligheterna att nå goda resultat. Nämndens uppdrag när det gäller arbetet med missbruk utökas under 2018 då spelmissbruk likställs med alkohol- och substansmissbruk. Socialnämnden ska erbjuda insatser till målgruppen som blir aktuella hos stadsdelsnämnderna och upprätta rutiner som stöd för nämndernas arbete.

För att öka delaktigheten inom socialpsykiatrins målgrupp kommer en brukarstyrd brukarrevision att genomföras. I syfte att stödja brukarna i deras återhämtningsprocess fortsätter satsningen på Peer-support inom socialpsykiatrin. Peer-support är en professionell kamrattstödare med egen erfarenhet av psykisk ohälsa.

Stöd till anhöriga

Stadens program för stöd till anhöriga 2017-2020 ligger till grund för nämndens arbete med anhörigstöd. Nämndens två anhörigkonsulenter erbjuder stöd och vägledning till anhöriga till personer med funktionsnedsättning, psykisk ohälsa eller missbruk och till anhöriga som vårdar en närstående. Anhöriga ska uppmärksammas tidigt och preventivt stöd erbjudas. Det är viktigt med en bra dialog och att anhöriga bemöts med respekt och är delaktiga i det som rör den närstående om den närstående så önskar. Vägledande samtal och anhöriggrupper kommer att erbjudas under året. Utbildning i anhörigstöd erbjuds all hemtjänstpersonal och tematräffar för anhörigvårdare planeras med andra stadsdelar. Samverkan med minnesmottagningen fortgår för att nå ut med stöd till dem som vårdar en demenssjuk närstående. Anhörigkonsulenter samarbetar med biståndshandläggare och socialsekreterare för att nå ut med information till de anhöriga de möter vid hembesök och utredningar.

Hemlöshet

En av de viktigaste förutsättningarna för att kunna skapa sig ett självständigt liv är tillgång till en trygg och stadigvarande bostad. Det förebyggande arbetet mot hemlöshet är fortsatt prioriterat. Hemlöshet i Stockholm förekommer i alla åldersgrupper men det finns ett växande stödbehov bland personer som är 65 år eller äldre. Äldre personer med särskilda behov; psykisk ohälsa, missbruk och våldsutsatthet, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa, är en skör grupp och uppmärksammas särskilt. Stöd för etablering på arbets- och bostadsmarknaden är ett viktigt förebyggande arbete för att motverka en framtida hemlöshet och psykisk ohälsa. Fokus ska ligga på preventiva insatser genom ett tidigt socialt stöd och vägledning. Nämndens bosamordnare är en viktig del i arbetet med det vräkningsförebyggande arbetet och vid kännedom om att en person eller en barnfamilj riskerar att förlora sin bostad kontaktas de och erbjuds stöd och rådgivning. Försörjningsstödsenheten har en särskild bolots som erbjuder råd och stöd till personer som är aktuella inom enheten och som inte har bostad eller riskerar att förlora den. Stöd till barnfamiljer prioriteras. Nämnden inväntar stadens handlingsprogram för barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden.

Förebyggande ungdoms- och fritidsarbete

För ökad samverkan mellan förskola och socialtjänst har varje förskola en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten, i syfte att underlätta vid anmälan. Det förebyggande arbetet prioriteras med fokus på de mest utsatta barnen och ungdomarna och det finns strukturerade samarbeten mellan socialtjänst, förskola, skola, fritid och polis. Samarbetet omfattar även de fristående skolorna och förskolorna. Som en del i nämndens lokala utvecklingsprogram fortsätter arbetet med barn och ungas psykiska hälsa. Samverkan ska under 2018 stärkas för att tidigt upptäcka och ge stöd till barn som befinner sig i riskzonen. Samverkan sker med hälso- och sjukvården inklusive habilitering och barn- och ungdomspsykiatri samt skolor och förskolor.

Vårdnadshavarna har stor betydelse i det förebyggande arbetet med barn och unga och tidiga sociala insatser är viktigt för barns utveckling. Nämnden fortsätter att stödja detta samspel genom föräldrastödsprogrammen ABC, Alla Barn i Centrum, och KOMET, KOMmunikationsMETod. Programmen ska ge föräldrar verktyg i att stärka relationen och banden till sina barn. Familjebehandlarna erbjuder råd- och stödkontakter till föräldrar som själva söker stöd men som inte har behov av mer omfattande insatser.

Stadsdelsområdets skolor kommer under året att vid varje terminsstart erbjudas en presentation av programmet "Effekt" på skolans föräldramöten. Effekt är ett förebyggande program där syftet är att ge föräldrar kunskap om hur de ska kommunicera med sina barn, med målet att skjuta upp debuten och minska användandet av alkohol, narkotika och tobak. Under året fortsätter den stadsgemensamma satsningen för att minska tobak och cannabisanvändningen bland unga. Nämnden utövar tillsyn av försäljning av tobak och folköl för Östermalms, Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsnämnder. I preventionsarbetet ingår bland annat att bygga nätverk för det förebyggande arbetet, sprida kunskap och informera butiksägare om gällande bestämmelser utifrån tobakslagen.

Fältassistenterna riktar sig till alla ungdomar som vistas inom stadsdelsområdet och ska arbeta bland annat med att identifiera ungdomar i riskzon för att möjliggöra tidiga insatser. Fältassistenterna kommer att informera om sitt arbete vid regelbundna besök i skolklasser och

på föräldramöten i högstadie- och gymnasieskolor. Samverkan med skolor, polis, socialtjänst, fritid, föräldravandrare och andra stadsdelsnämnders fältassistenter är en viktig del i arbetet.

Nämnden driver i samarbete med Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsnämnder samt Stockholms läns landsting en ungdomsmottagning vid Odenplan. Ungdomsmottagningen är hbtq-diplomerad och det övergripande målet är att förebygga psykisk och fysisk ohälsa hos ungdomar och unga vuxna i åldern 12-22 år. Under året fortsätter ungdomsmottagningen sitt uppsökande och mobila arbete genom att besöka skolor. Satsningen sker i samarbete med elevhälsan.

Socialt stöd för nyanlända

Samverkan med civilsamhället vidareutvecklas för att skapa förutsättningar för nyanlända barn och unga att få goda och jämlika uppväxtvillkor. Den för Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsnämnder gemensamma enheten för ensamkommande barn och ungdomar arbetar för att möta det enskilda barnets behov. Arbetet med att följa upp placeringar fortgår under året. Strategier utvecklas för att upptäcka, förebygga och behandla psykisk ohälsa och missbruk även inom denna målgrupp. För att öka möjligheterna till integration och en fungerande tillvaro har enheten en social lots som bland annat motiverar till ökad skolnärvaro och meningsfulla fritidsaktiviteter.

För att nyanlända familjer eller ensamkommande vuxna som anvisats till stadsdelen snabbt ska etablera sig i det svenska samhället genom arbete och/eller utbildning och stadigvarande boende ska samhällsvägledning och socialt stöd ges till gruppen. Möjlighet att tillsammans med Norrmalms och Kungsholmens stadsdelsnämnder utveckla ett gemensamt socialt stöd och samhällsvägledning ska undersökas. En utmaning under året är att uppmärksamma barn till nyanlända i behov av stöd och få till ett bra samarbete med barnen och deras vårdnadshavare.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	84 %	84 %	Tertial
 Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	25 %	25 %	År
 Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	40 %	37 %	Tertial
 Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80 %	80 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	60 %	60 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	91 %	91 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	90 %	90 %	År
 Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	26 %	26 %	År
 Antal hemlösa	66 st	tas fram av nämnden	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända	2018-01-01	2018-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatri genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

Förväntat resultat

Brukarnas synpunkter tas tillvara och möjligheterna till delaktighet utökas. Barn och unga som är i behov av stöd ges individuellt anpassade insatser som ger ett långsiktigt resultat, och behovet av återaktualisering minskar. Andelen insatser inom vuxna missbruk som avslutas enligt plan ökar. Personer som har beviljats stöd inom socialpsykiatri är nöjda med utredningen och insatserna leder till ökad självständighet.

Hemlösheten minskar och andelen som haft försökslägenhet som övergått till eget kontrakt ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra en brukarstyrd brukarrevision inom socialpsykiatri	2018-01-01	2018-12-31
Se över möjligheten att tillsammans med Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsnämnder gemensamt erbjuda samhällsvägledning och socialt stöd till anvisade nyanlända.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Tidiga insatser och förebyggande arbete prioriteras

Förväntat resultat

Andelen ungdomar som uppger att de inte använder alkohol, narkotika och tobak ökar. Andelen flickor respektive pojkar som besökt kurator på ungdomsmottagningen och upplever att de fått ett bra stöd ökar.

Andelen flickor i åk 9 som upplever att de ofta är ledsna eller deppiga utan att veta varför minskar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel flickor som besökt ungdomsmottagningen och upplever att de fått ett bra stöd.	90		År
Andel pojkar som besökt ungdomsmottagningen och upplever att de fått ett bra stöd	90		År
Andelen flickor i åk 9 som upplever att de ofta är ledsna eller deppiga utan att veta varför	30		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Anordna en föreläsning för föräldravandrare som handlar om ungdomar, alkohol, narkotika och ungdomars självbild	2018-01-01	2018-12-31
Vid terminsstart erbjuda en presentation av metoden "Effekt" till skolorna i stadsdelsområdet	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att erbjuda ett tryggt stadsdelsområde med vackra, välkomnande och välskötta parker, lekparkar och grönområden.

Trygg och säker stadsdel

Östermalms stadsdelsområde ska vara tryggt och säkert för samtliga boende, besökare och verksamheter. Resultat från trygghetsmätningen samt medborgarundersökning 2017, som indikerar en ökad upplevelse av otrygghet i synnerhet bland kvinnor, ska användas som underlag för planeringen av trygghetsfrämjande insatser. Under 2018 planeras trygghetsvandringar knutna till särskilt otrygga platser tillsammans med andra aktörer, som polisen och trafikkontoret. Syftet är att föra dialog med invånarna kring åtgärder som kan genomföras för att tryggheten ska förbättras. Aktiviteterna beskrivs i stadsdelsförvaltningens samverkansöverenskommelse med Lokalpolisområde Norrmalm.

Under året kommer förvaltningen även att genomföra en analys av inkomna synpunkter i synpunktportalen för att identifiera platser som upplevs som otrygga och genomföra åtgärder för att motverka detta. Under 2018 genomför Stockholm stad en satsning på trygghet och det kommer att vara möjligt för stadsdelsnämnderna att ansöka om extra medel för att genomföra trygghetsåtgärder. Stadsdelsförvaltningen kommer att samarbeta med trafikkontoret i arbetet med att genomföra trygghetsåtgärder i parker och grönområden.

Det är av stor vikt att nämnden har en väl fungerande krisberedskap med återkommande övningar, kontinuerlig beredskap för oönskade händelser och en nära samverkan i krishantering - såväl inom stadens organisation som med externa aktörer. Förvaltningen planerar att genomföra minst en krisövning under året men också utbildning av medarbetare för att förstärka nämndens förmåga att hantera oönskade händelser. Samverkan med övriga stadsdelsförvaltningar i innerstaden fortsätter. Det är ett sätt att minska sårbarheten i händelse av en kris eller större oönskad händelse.

Under året fortsätter arbetet med att implementera den lokala handlingsplanen mot våldsbejakande extremism. Ambitionen är att utarbeta tydliga rutiner och tillvägagångssätt, där tidiga insatser kan riktas mot unga individer som befinner sig i riskmiljöer. Nämnden kommer bl.a. att initiera ett samarbete mellan skola, socialtjänst och polis, samt ha en utsedd

kontaktperson för Rädda Barnens Orostelefonen, för att säkra tillvägagångssätt och rutiner för att ta om hand inkommande orosamtal.

Trygghets- och säkerhetsråd består av representanter från förvaltningen, polisen och delar av civilsamhället. Inom rådet hanteras bland annat arbete mot våldsbejakande extremism. I samråd med stadens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism, har ett nytt regelverk för föreningsstöd utarbetats som ska implementeras under året. Regelverket ska säkerställa att inga medel utbetalas till aktörer vars demokratiska värderingar och människosyn inte överensstämmer med stadens värderingar.

Vackra, välkomnande och välskötta parker och grönområden

När Stockholms befolkning växer ökar nyttjandet av stadens offentliga rum och parkerna blir allt mer betydelsefulla för rekreation och livskvalitet. Det ökande trycket på parker ställer krav på hög kvalitet på parkskötsel, underhåll och upprustning. Stadsdelsnämndens parkplan anger strategier och mål för utveckling av parker och gröna gaturum och är ett styrdokument för de insatser som görs. Under 2018 tas en ny parkplan fram för Östermalm stadsdelsområde. Under sommaren 2017 anordnade förvaltningen en fototävling för att samla in bilder och synpunkter kring hur parkerna används idag och hur de skulle kunna utvecklas. Under året kommer förvaltningen även samverka med trafikkontoret kring en fortsatt satsning på uppförandet av en pop up-park på östra Valhallavägen.

En stor andel av stadsdelsområdets gröna miljöer är gatumark, och samarbetet mellan trafikkontoret och stadsdelsförvaltningen är viktigt för att utveckla gröna stråk och stärka sambanden mellan Östermalms parker, minska barriärer och göra nätet av trädplanterade gator mer finmaskigt. Ett starkt samarbete med trafikkontoret är också viktigt att utveckla när det gäller skräphantering. Förvaltningen deltar även i exploateringskontorets arbete med planering och anläggning av nya parker och gatuplanteringar i Norra Djurgårdsstaden. I takt med att parker och gatuplanteringar slutbesiktigas och godkänns tar stadsdelsförvaltningen över driften.

Parkerna i stadsdelsområdet är viktiga vardagsmiljöer för invånare och besökare. Arbete pågår kontinuerligt med att utveckla fler funktioner i parkerna samt att möta allmänhetens behov och önskemål. Under 2017 tog förvaltningen fram slyröjningsplaner för Kaknässkogen, Hjorthagsskogen och Ekhagen. Under 2018 kommer slyröjning genomföras utifrån dessa planer.

Många av stadsdelsområdets parker är redan idag intensivt använda med många besökare och parkerna ska skötas och utvecklas så att de blir långsiktigt hållbara. God kvalitet skapas redan i planeringsskedet. Genom ökat samarbete mellan verksamma i alla led, från planerare till parkarbetare, ska en effektiv parkdrift med god kvalitet skapas. I syfte att öka kvaliteten på parkskötseln kommer förvaltningen anställa feriearbetande ungdomar som är stationerade i någon av de större parkerna.

Förvaltningen ser ett stort behov av att satsa på stadsdelens gröna platser för lek och möta det ökande behovet av tillgängliga, trygga, pedagogiska och hållbara lekmiljöer i den växande staden. Under året kommer upprustningarna av lekplatserna på Sportfältet, vid Kvarteret Krubban och Olaus Petri färdigställas och upprustning av lekplatsen i Starrängsringen genomförs. Under 2017 hölls två dialoger kring upprustningen av lekplatsen i Dianaparken i Hjorthagen, och ett program kommer att beslutas i nämnden i början på 2018. Projektering kommer att genomföras under 2018 och byggstart kommer att ske 2019. Upprustning av

gångvägar, samt trädvård och åtgärder i parkleken i Humlegården kommer också att genomföras under året.

Under 2018 kommer förvaltningen vidare utreda egenregi av del av parkskötseln, landskapsvård och mindre, löpande, underhålls- och skötselåtgärder, och återkomma till nämnden med ett beslutsunderlag. Syftet är att öka kvaliteten och flexibiliteten på parkskötseln. Utredningen kommer även titta på möjligheten att sysselsätta personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	85 %	76 %	År
 Stockholmarens nöjdhet med rent och städlat	70 %	70 %	År
 Stockholmarens nöjdhet med skötsel av park och grönområden	70 %	70 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafikinämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31
 Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31
 Trafikinämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män känner sig trygga och säkra när de vistas i Östermalms stadsdelsområde.

Förväntat resultat

Trygghetshöjande åtgärder vidtas för att minska oro och utsatthet. Andelen invånare som upplever Östermalms stadsdelsområde som tryggt ökar jämfört med föregående år.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel invånare som känner sig trygga i parker och grönområden	72 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra en krisövning som planeras i samråd med SLK	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra trygghetsvandringar	2018-01-01	2018-12-31
Identifiera platser i parkerna som upplevs som otrygga utifrån synpunktportalen och genomföra åtgärder mot detta	2018-01-01	2018-12-31
Inventera förskolegårdar utifrån trygghetsaspekter som belysning m.m.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Parker och grönområden är vackra, välskötta och välkomnande för alla

Förväntat resultat

Uppföljning av entreprenören och medborgarundersökningen visar att kvalitén på skötseln och renhållningen i Östermalms parker och grönområden har ökat sen föregående år. Invånarna på Östermalm anser att det finns möjlighet till både aktiviteter och rekreation i stadsdelsområdets parker.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel invånare i stadsdelsområdet som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och grönområden	94 %		År
Andel invånare i stadsdelsområdet som anser att det finns goda möjligheter till picknick, lugn och ro i parker och grönområden	96 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Anställa feriearbetande ungdomar som är stationerade i någon av de större parkerna i syfte att öka kvalitén på parkskötseln	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra en informationskampanj tillsammans med trafikkontoret kring renhållning i parkerna och 24-timmarsgarantin	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra slyröjning utifrån de slyröjningsplaner som tagits fram för Hjorthagsskogen, Kaknässkogen och Ekshagen	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra åtgärder utifrån den trädvårdsplan som tagits fram för Stureparken	2018-01-01	2018-12-31
Ökad samverkan med trafikkontoret kring gatuplanteringar i syfte att öka kvalitén på dessa	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att i planeringen av förändringar i stadsmiljön tidigt beakta nämndens behov av verksamheter. Förvaltningen deltar därför i stadsbyggnadskontorets, exploateringskontorets och trafikkontorets arbete med utveckling av Norra Djurgårdsstaden och bevakar att invånarnas behov av förskolor, specialbostäder och parker tillgodoses tidigt i stadsplaneringen.

Nämnden arbetar för ett tydligt barnperspektiv och jämställdhetsperspektiv i planeringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser. Ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv är det också viktigt med god tillgång till park-, lek- och idrottsmiljöer, inte minst i stadens utvecklingsområden. (Se även mål 4.4)

Förskoleplanering

Nämnden arbetar för att säkerställa att antalet förskoleplatser möter det aktuella behovet från den växande befolkningen på Östermalm, och särskilt Norra Djurgårdsstaden. Planeringen görs med hjälp av ett prognosdokument, som systematiskt uppdateras med aktuell statistik om inflyttning, befolkningstillväxt och antal förskoleprojekt som planeras. Nämnden arbetar utifrån det av kommunfullmäktige fastställda förskoletalet 0,25 förskoleplatser per 100 byggda lägenheter. Förskoleplaneringsgruppen arbetar under året vidare med planering av

förskolor i de kommande etapperna Södra Värtan och Loudden.

Bostäder för personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att bygga bostäder till personer med funktionsnedsättning. Planeringen görs i samverkan med stadsbyggnads- och exploateringskontoret. Nämnden ska pröva om bostadsprojekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende. Under året ska en plan tas fram för att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning. Funktionshindersrådet har en viktig rådgivande roll i planeringen av bostäder.

Äldreboendeplanering

Den för innerstaden gemensamma äldreboendeplanen uppdateras och redovisas under första kvartalet 2018.

Leva och bo i Norra Djurgårdsstaden

Under hösten 2016 genomfördes boendeundersökningen ”Norra Djurgårdsstaden – Kännedom och attityder bland nyinflyttade och boende i Hjorthagen och Gärdet”. Undersökningen innehöll frågor om hur de boende uppfattar området generellt, samt frågor kopplade till områdets miljöprofil, transportmöjligheter och behovet av information. Resultaten visade att de allra flesta var nöjda med att bo i Norra Djurgårdsstaden. Totalt uppgav 94 procent att de antingen var mycket nöjda eller ganska nöjda med att bo i Norra Djurgårdsstaden.

För att området även fortsättningsvis ska upplevas vara bra att bo i, och för att uppfylla de mål om social hållbarhet som uttrycks i ”Program för hållbar stadsutveckling”, leder förvaltningen fokusgruppen ”Leva och bo”. I gruppen ingår flera andra förvaltningar inom staden. Med avstamp i bland annat boendeundersökningen har fokusgruppen tagit fram en arbetsplan. Under 2018 kommer förvaltningen i samarbete med exploateringskontoret att fokusera på att ta fram ett koncept för introduktion av nyinflyttade med förbättrad information, genomföra temakvällar med fokus på hållbarhetsfrågor och vidareutveckla uppföljningsmått och frågeställningar till nästkommande boendeundersökning för att få bättre underlag för att utveckla arbetssätten framöver.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	tas fram av nämnden	År
Kommentar Under 2018 färdigställs inga bostäder. Beställningar är gjorda för fler LSS-bostäder i senare etapper i Norra Djurgårdsstaden fram till 2023.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden är en aktiv part i stadsutvecklingen och invånarnas behov av nämndens verksamheter beaktas tidigt i stadsplaneringen.

Förväntat resultat

Utbyggnaden av bostäder och service sker i snabb takt i Norra Djurgårdsstaden. De nya invånarna välkomnas och får kännedom om stadsdelens hållbarhetsprofil och hur de kan bidra

till att upprätthålla såväl miljömässig som social hållbarhet. I området finns förskolor, bostäder med särskild service och äldreboenden i tillräcklig omfattning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra två temakvällar i Norra Djurgårdsstaden med fokus på hållbarhetsfrågor.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram en plan för att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram förslag på frågor till Boendeenkäten Norra Djurgårdsstaden som kopplar till social hållbarhet.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram koncept för introduktion av nyinflyttade i Norra Djurgårdsstaden.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Nämnden bidrar till fullmäktiges mål genom att erbjuda invånare, besökare och brukare ett rikt och attraktivt utbud av aktiviteter och mötesplatser, som är anpassade utifrån målgruppernas behov och förutsättningar. I takt med att invånarna på Östermalm blir fler ökar behovet av möjligheter till fritidsaktiviteter. I stadens budget för 2018 fick exploateringskontoret i uppdrag att utreda möjligheten att utöka antalet strandbad i staden, stadsdelsförvaltningen kommer att medverka i denna utredning. Nämnden utvecklar aktiviteterna i parker och grönområden så att de kan användas året om samt utifrån ett jämställt nyttjande för alla invånare oavsett ålder eller förutsättningar. Under 2018 kommer förvaltningen att återkomma till nämnden med en vinterplan som beskriver hur parkerna kan bli mer levande på vintern.

Antalet besökare i nämndens öppna verksamheter ska öka. Personer med funktionsnedsättning erbjuds en stimulerande fritid med olika aktiviteter både i grupp eller individuellt.

Mötesplatser för barn och unga

Nämndens parklekar, Tessinparken, Humlegården och Gustav Adolfsparken, är öppna verksamheter vilket innebär att de vänder sig till samtliga invånare med fokus på barn och unga. Parklekarna i stadsdelsområdet har öppet både på helger och på kvällar. I Humlegården finns också en ungdomspark, som är en öppen fritidsverksamhet och kompletterar de befintliga spontanidrottsarenorna. Parklekarna erbjuder besökarna naturliga lekmiljöer och verksamheten utgår från barns och ungas intressen och ger utrymme för kreativt skapande. I Tessinparken och i Gustav Adolfsparken kommer det under året att anordnas skapardagar. Detta innebär att under perioderna mars till maj och augusti till oktober ökar dessa parklekar sina öppettider genom att de har öppet en lördag per månad. (Mer om vidareutvecklingen av parklekarnas verksamhetsmässiga innehåll finns att läsa under mål 1.6).

Mötesplatser för ungdomar

Under året kommer fritidslots att införas. Fritidslotsarna riktar sig mot grundskolorna i stadsdelsområdet och ska lotsa ungdomar till idrotts- eller kulturaktiviteter.

Humlanhusets verksamhet vänder sig till ungdomar i åldern 13-19 år och erbjuder aktiviteter såsom dataspel, pingis och bakning. Särskilda aktiviteter ordnas vid skollov exempelvis höstfest och turneringar. Det finns även musikstudio och hobbyrum. Satsningar för att öka

antalet besök från underrepresenterade grupper genomförs, en gång i månaden anordnas tjejkväll och under året planeras även HBTQ-kvällar. I stadsdelsområdet finns också Hjorthagens ungdomsgård som erbjuder aktiviteter till ungdomar i åldern 10–16 år. Den drivs av den ideella föreningen Hjorthagens Gård med stöd från Östermalms stadsdelsnämnd.

Mötesplatser för psykiskt funktionsnedsatta

För personer med psykisk ohälsa finns Startpunkten Hjorthagen som är en öppen träffverksamhet med friskvårds- och kulturaktiviteter. Under året kommer verksamheten flytta till större lokaler och samlokaliseras med Hjorthagens ungdomsgård, vilket möjliggörs genom att verksamheterna har olika öppettider. Under året planeras att ha en särskild dag i veckan som riktar sig mot unga vuxna samt en middagsgrupp en kväll i veckan. För att ytterligare kunna utveckla verksamheten på Startpunkten avser nämnden att ansöka om lokala utvecklingsmedel.

Träffpunkter för äldre

Inom äldreomsorgen finns tre öppna träffpunkter, Seniorträffen och Rioträffen samt en filial i Hjorthagen. Träffpunkterna erbjuder social gemenskap, fysisk träning, friskvård och förespråkar goda matvanor. Under 2018 kommer äldreomsorgen att öka möjligheterna för fysisk aktivitet i anslutning till Rioträffen i samband med att ett aktivitetscenter startar. (Se även mål 1.7.)

Utegymmet i Tessinparken riktar sig bland annat till äldre och ska främja aktivitet och rörelse utomhus. Under 2018 kommer äldreomsorgen se över möjligheten att anordna ledarledda aktiviteter i anslutning till gymmet alternativt vid något annat av stadsdelens utegym.

Under året kommer äldreomsorgen att erbjuda vård- och omsorgsboenden i stadsdelen att låna en duo-cykel för att möjliggöra en annan typ av utevistelse för de boende. Sommaren 2017 hyrde förvaltningen in en duo-cykel som främst användes inom dagverksamheten och det blev en uppskattad aktivitet bland de äldre.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	79 %	79 %	År

Nämndmål:

Barn, ungdomar och äldre ska erbjudas ett rikt utbud av fritidsaktiviteter som är tillgängligt för alla oavsett behov och förutsättningar.

Förväntat resultat

Invånare, besökare och brukare erbjuds ett rikt och attraktivt utbud av aktiviteter och mötesplatser som är anpassade utifrån målgruppernas behov och förutsättningar. Andelen invånare som upplever att det finns goda möjligheter till spontanidrott och antalet besökare i nämndens öppna fritidsverksamheter ökar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel invånare i stadsdelen som är nöjda med möjligheterna att spontanidrotta (motionera/idrotta utan ledare/tränare)	88		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Erbjuda vård- och omsorgsboenden möjlighet att låna en duo-cykel under en begränsad period	2018-01-01	2018-12-31
Införa fritidslotsar som ska lotsa ungdomar i stadsdelen till sport och kultur.	2018-01-01	2018-12-31
Se över möjligheten att anordna ledarledda aktiviteter/träningspass i anslutning till något av stadsdelens utegym.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram en plan för hur parkerna kan bli mer levande på vintern.	2018-01-01	2018-12-31
Utveckla befintligt inomhusgym på Rio vård- och omsorgsboende.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att erbjuda invånarna i stadsdelsområdet tillgång till ett varierat och tillgängligt utbud av kultur och skapande aktiviteter. Ett levande kultur- och föreningsliv bland invånare i alla åldrar spelar en viktig roll för att skapa gemenskap. Centralt är att nå ut till och locka nya målgrupper att delta i öppna verksamheter.

Kulturupplevelser och eget skapande erbjuds inom nämndens alla verksamhetsområden. Arbetet med att tillgängliggöra kulturaktiviteter för barn och unga utgår från stadens kulturplan *Kultur i Ögonhöjd* med perspektiven kultur för, med och av barn och unga. Inom förskolan finns kultur- och läsombud och alla barn garanteras minst en professionell kulturupplevelse per termin. I arbetet har plattformen *Kulan*, som tillhandahålls av kulturförvaltningen, en viktig roll för kontakter med professionella kulturaktörer. (Se även mål 1.1)

Nämndens parklek arbetar aktivt för att kulturen ska få större plats i verksamheten. Under 2018 samverkar parkleken och Parkteatern inför firandet av Marionetteatern 60 år, med programverksamhet för barn och unga. Under juni månad planeras föreställningar och workshops på Östermalm och under augusti månad samordnar Östermalm tillsammans med Parkteatern en turné till övriga stadsdelar i staden.

För åldersgruppen 7-19 år arbetar förvaltningen med att tillgängliggöra kultur- och fritidsverksamhet i nära samverkan med åldersgruppen för att anpassa utbudet till ungas behov och levnadsmönster. *Kulturstöd för unga* är en viktig del i detta arbete.

Brukare inom socialtjänstens verksamheter erbjuds kulturaktiviteter i olika former. I äldreomsorgens träfflokaler kommer föreläsningar, underhållning och dagsutflykter att erbjudas. En av träffpunkterna har inriktning mot kultur i samarbete med stadsbiblioteket där böcker, utställningar och konstvandringar finns att tillgå.

Föreningsstöd

Nämnden har antagit ett nytt regelverk för föreningsstöd. Syftet är uppmuntra och stödja stadsdelsområdets invånare att påverka och engagera sig ideellt i exempelvis socialt eller kulturellt arbete. Ett grundläggande krav är att verksamheten och aktiviteterna ska vara öppna

och tillgängliga för alla, oavsett funktionsvariationer. Föreningar som beviljas stöd ska medverka till att bryta isolering, vara individstödande och aktiverande. För 2018 kommer nämnden att prioritera ideella föreningar vars verksamhet utökar utbudet av fritids- och kulturaktiviteter för personer med funktionsnedsättning, eller stärker det lokala kulturlivet och förutsättningar för amatörkultur för stadsdelens invånare i alla åldrar eller andra typer av generationsöverskridande aktiviteter.

Östermalm har, tillsammans med Skärholmens stadsdelsnämnd, tagit initiativ till en stadsövergripande samverkan i föreningsstödsfrågor. Representanter från stadsdelsförvaltningar och berörda fackförvaltningar samt stadsledningskontoret kommer under året att träffas. Syftet är att öka kännedomen om stadens olika stödformer, handläggningsrutiner samt hur de olika stöden kompletterar varandra.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	74 %	74 %	År

Nämndmål:

Alla ska, oavsett förutsättningar, ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur.

Förväntat resultat

Kulturupplevelser och eget skapande erbjuds inom nämndens alla verksamhetsområden. Föreningsstödet bidrar till att öka antalet aktiviteter för personer med funktionsnedsättning samt stärker förutsättningarna för det lokala kulturlivet, amatörkultur och generationsöverskridande verksamheter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
I samarbete med kulturnämnden undersöka möjligheter för etablering av lokala kulturhus	2018-01-01	2018-12-31
I samverkan med Parkteatern firas Marionetteatern 60 år, med föreställningar och workshops i parkleken	2018-01-01	2018-12-31
Implementering av nämndens nya regelverk för föreningsstöd inklusive anpassad beredningsprocess	2018-01-01	2018-12-31
Kulturombud inom nämndens verksamheter kompetensutvecklas inom området kulturupplevelser och eget skapande.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram en lokal kulturplan för nämndens verksamheter för att säkra interna rutiner och ett strategiskt kulturarbete inom nämndens verksamhetsområden.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att de äldre ska ha möjlighet att leva ett självständigt liv, få en individuellt anpassad vård och omsorg av god kvalitet som är likvärdig. För att öka likställigheten behöver samverkan ske med andra nämnder. De äldre ska känna sig fortsatt trygga med de insatser som ges inom ramen för

nämndens ansvarsområde. Äldre kan påverka både innehållet i omsorgen och välja utförare. Det ska ges möjlighet till regelbundna utevistelser, vällagad mat och möjlighet till social gemenskap. Hälso- och sjukvården på vård- och omsorgsboenden är säker och av god kvalitet.

Äldre är delaktiga och kan påverka sin omsorg

Äldreomsorgen präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.

Fokusområden 2018

Vård- och omsorgsboende inom nämndens ansvarsområde (entreprenad och egenregi) uppvisar en hög måloppfyllelse i senaste brukarundersökningen från Socialstyrelsen vad gäller personalens bemötande, upplevd trygghet samt förtroende för personalen. Sammantaget är 85 procent nöjda med sitt vård- och omsorgsboende, vilket är ett högre resultat än övriga Stockholm samt riket totalt. Identifierade förbättringsområden utifrån den senaste brukarundersökningen är upplevelsen av ensamhet, information från personalen gällande tillfälliga förändringar samt kännedom om vart man vänder sig med synpunkter och klagomål. Tillgången till läkare samt möjligheten att komma utomhus är också områden som fått en lägre andel positiva svar. Brukarundersökningens resultat utgör ett underlag till 2018 års förbättringsarbete.

Hemtjänsttagarna (egenregi) är enligt senaste brukarundersökningen mycket nöjda med sin hemtjänst. Resultaten för de två hemtjänstenheterna är högre än både Stockholm, länet och riket. Uppföljningen visar att brukarna är särskilt nöjda med bemötande och de har ett högt förtroende för hemtjänstpersonalen. Identifierade förbättringsområden utifrån enkätresultaten är möjligheten till påverkan vid vilka tider man får hjälp samt kunskapen om vart man vänder sig med synpunkter och klagomål på verksamheten.

Utvecklings- och förändringsarbete 2018

Under året kommer en mötesplats att starta. Detta ska bli ett uttalat center för information, dialog och anhörigfrågor dit äldre kan vända sig. Det personliga mötet förväntas leda till ökad kunskap hos de äldre om äldreomsorg och stadens samt stadsdelens utbud. Centret är också ett led i det förebyggande arbetet och för att nå ut till så många som möjligt kommer verksamheten att hålla till i någon av stadsdelens öppna träfflokaler.

Vårdgivarnas ansvar för klagomålshanteringen avseende hälso- och sjukvård förtydligas från årsskiftet och nämnden kommer att ta fram en process för detta under året. Det är vårdgivarna som i första hand ska ta emot och besvara klagomål från patienter och deras närstående. Vårdgivarna ska också förklara vad som inträffat och vid behov vidta åtgärder för att liknande händelser inte inträffar igen.

Äldreomsorgen ska vara förebyggande, jämställd och av god kvalitet

Fokusområden 2018

2018 kommer äldreomsorgen att fokusera särskilt på öppna verksamheter för att öka invånarnas möjlighet till sociala sammanhang samt aktiviteter. Antalet träffpunkter kommer att utökas. Under 2018 kommer även den uppsökande verksamheten riktad till personer över 80 år och som inte har något biståndsbeslut, att utvecklas. Syftet är att i ett tidigt skede nå ut

till äldre personer och berätta om äldreomsorgens utbud vad gäller exempelvis sociala insatser så som träffpunkter. Frivilliga insatser är ett viktigt komplement för att stimulera till samvaro och aktivitet för äldre. Ett flertal frivilligorganisationer finns på Östermalm och stadsdelen har ett nära samarbete med dessa.

I januari träder lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård i kraft. Lagens intention är att utskrivningsklara patienter ska tillbringa färre dagar på sjukhus. Den landstingsfinansierade öppna vården ska bli dirigent för samverkan och säkra den fortsatta vården utanför sjukhuset. Lagen syftar till att stödja samverkan mellan huvudmännen med målet att skapa en effektiv utskrivningsprocess som utgår från den enskildes behov och önskemål.

Under 2018 lanseras "Tryggt mottagande i hemmet" vilket övergripande syftar till att öka tryggheten för den äldre och närstående samt minska behovet av vård- och omsorgsinsatser. "Tryggt mottagande" är en biståndsbedömd insats som innebär att en undersköterska ansvarar för att hjälpa den enskilde med bland annat omsorgs- och serviceinsatser, koordinering av kontakter samt med att uppmärksamma och signalera vård- och omsorgsbehov i hemmet. Den ordinarie hemtjänsten utför beviljade omsorgs- och serviceinsatser under jourtid och helger. De kommer också att överta ansvaret för den enskilde när "Tryggt mottagande" avslutas. Beställarenheten kommer att anställa tre undersköterskor för uppdraget och dessa beräknas vara på plats under våren.

Mat och måltider är ett prioriterat område även under 2018. Brukarundersökningen 2017 visar att boende på vård- och omsorgsboenden på Östermalm (entreprenad och egenregi) är mindre nöjda med mat och måltidssituationen jämfört med staden, länet och riket. Dianagårdens vård- och omsorgsboende har arbetat aktivt med mat och måltider och arbetet kommer att fortsätta även under 2018. Arbetet kommer att ske i samverkan med dietist. Äldreomsorgen kommer att se över om det finns något ytterligare sätt att följa upp och utvärdera brukarnas uppfattning och synpunkter på maten och på måltidssituationen. Under året kommer även äldreomsorgen att ta fram en lokal kostpolicy speciellt anpassad för äldreomsorgens målgrupp. Arbetet med policyn kommer att starta först när äldreförvaltningens revidering av nuvarande riktlinjer på området är klara.

Palliativ vård är ett fortsatt fokusområde och under 2018 kommer nätverksträffarna med palliativa ombud fortgå för att möjliggöra erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Personalkontinuiteten är ett fortsatt viktigt område för att de äldre ska känna sig trygga och få en omsorg av god kvalitet. Vårdpreventiva arbetssätt, som dokumenteras i patientjournalen, registreras i kvalitetsregister och ska utgöra underlag till verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Det kan exempelvis handla om att minska antalet fallskador. SKL:s riktlinje "Kvalitet i särskilt boende - rekommendation för arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilt boende för äldre" kommer under året att implementeras i uppföljningsmetodiken för att säkerställa att vård- och omsorgsboenden har en god kvalitet nattetid.

Samverkan mellan kommunen och landstinget kommer att identifieras under 2018. Fokus är fortsatta implementeringen av en sammanhållen individuell plan (SIP) för den enskilde i enlighet med ny lagstiftning kring samverkan vid utskrivning. Det lokala samverkansprogrammet för vård- och omsorg av personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt kommer att uppdateras utifrån Socialstyrelsens Nationella riktlinjer 2017.

Utvecklings- och förändringsarbete 2018

I början av 2018 kommer hemtjänstpersonalen inte längre att utföra delegeringar på uppdrag av primärvården. Dialogen med primärvården startade redan innan sommaren 2017 och har pågått under hösten. Syftet med "återge" delegeringarna är att öka patientsäkerheten.

Under 2018 kommer Rioträffen att utvecklas till ett aktivitetscenter. Rioträffen ligger i anslutning till både Rio vård- och omsorgsboende och Rio seniorboende. Förvaltningens lokalintendenter ser över möjligheten att hyra större lokaler i fastigheten för att kunna utveckla verksamheten med exempelvis ett inomhugym och fler aktiviteter anpassade efter målgruppens behov och önskemål.

Dianagårdens vård- och omsorgsboende ska omstruktureras till ett seniorboende med aktivitetscenter och har intagningsstopp för nya boenden från och med den 1 januari 2018. Boendet kommer dock att vara i drift och ett seniorboende med tillhörande aktivitetscenter blir först aktuellt efter ombyggnation. Den tillsatta projektgruppen kommer under året att arbeta aktivt med att göra omstruktureringsprocessen så trygg som möjligt för både brukare och personal. Den 1 november övergår Rio vård- och omsorgsboende i egenregi. Arbetet med övertagandet har påbörjats och kommer att intensifieras under våren 2018. Rekryteringen av en enhetschef för boendet pågår och personen väntas påbörja sin anställning under våren för att i ett tidigt skede vara med i utvecklingsarbetet. Det planeras framgent för två nya vård- och omsorgsboenden på Östermalm. Enligt gällande plan ska dessa vara färdigbyggda 2026 och 2030, men projekten kan komma att senareläggas.

Kvalitetshöjande åtgärder kommer att genomföras på Kampementets vård- och omsorgsboende avseende möbler och inredning med syftet att öka trivselen och kvaliteten. Befintliga möbler är inte anpassade till verksamheten och till de äldres behov. Arbetet med att kartlägga och bedöma behovet har pågått under hösten 2017 tillsammans med en arkitekt från Serviceförvaltningen. Synpunkter och förslag har hanterats i samråd med en referensgrupp där olika professioner och funktioner ingått.

Äldreomsorgen kommer under 2018 att se över hur välfärdsteknologi kan användas ute i verksamheterna för att underlätta för de äldre i vardagen och skapa trygghet.

I januari implementeras de reviderade riktlinjerna avseende handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. Kvalitet i biståndsbedömning är ett fokusområde och antalet avslag till vård- och omsorgsboende kommer att följas upp och analyseras särskilt under 2018.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	72 %	72 %	År
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	56 %	56 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	88 %	85 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen	87 %	84 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen	87 %	85 %	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	10	Max 10 personer	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31
 Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Äldre är delaktiga och kan påverka sin omsorg

Förväntat resultat

Äldre kan påverka när hjälpen ska utföras och de vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Hemtjänst: andel brukare som upplever att de kan påverka vid vilka tider man får hjälp.	62 %		År
Hemtjänst: andel brukare som vet vart man vänder sig med synpunkter och klagomål.	69 %		År
Vård- och omsorgsboende: andel brukare som vet vart man vänder sig med synpunkter och klagomål	55 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ta fram en processbeskrivning för hur klagomål gällande hälso- och sjukvård ska hanteras.	2018-01-01	2018-12-31
Utveckla forum för öppna möten med stadsdelens äldre	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Äldreomsorgen ska vara förebyggande, jämställd och av god kvalitet

Förväntat resultat

De äldre ska få en likvärdig biståndsbedömning och tillräckligt med information om sin omvårdnad. Fortsatt hög andel som är trygga och nöjda med vården och omsorgen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Vård- och omsorgsboende: andel brukare som upplever att personalen informerar om tillfälliga förändringar i deras omsorg	50 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen kommer att redovisa antalet avslag till vård- och omsorgsboende i samband med tertialrapporterna och verksamhetsberättelsen	2018-01-01	2018-12-31
Kartlägga och analysera hur välfärdsteknik kan användas inom äldreomsorgen.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram en lokal kostpolicy för äldreomsorgen	2018-01-01	2018-12-31
Undersöka om det finns kompletterande metoder för att mäta brukarnas nöjdhet kring exempelvis mat och måltidsupplevelse	2018-01-01	2018-12-31

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål om ett klimatsmart Stockholm genom energieffektiviseringar, miljöanpassade transporter, giftfria verksamheter, avfallsminimering och systematiskt arbetsmiljöarbete för en sund inomhusmiljö. Stadens miljöprogram utgör grunden för arbetet. Stadsdelsområdets parker och grönområden sköts och utvecklas för att stärka den biologiska mångfalden, främja ekosystemtjänster samt anpassas till nya klimatförutsättningar. Andelen ekologiska livsmedel ökar. Mängden avfall minskar genom att förvaltningen tillämpar EU:s avfallshierarki.

Klimatinvesteringsmedel söks för fortsatt utbyte av vitvaror, miljösmarta skräpkorgar och skräpkorgar med källsortering i parker och grönområden samt till LED-belysning och el-cyklar. Arbetet med att förbättra ljud- och luftkvaliteten i förvaltningens verksamhetslokaler fortsätter.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta systematiskt med att minska verksamheternas energianvändning. Miljöprogrammets energibesparingsmål om 10% under den fyraåriga programperioden ger ett årligt besparingsmål på 2,5%.

Under förutsättning att nämnden erhåller ansökta medel för klimatinvesteringar kommer förvaltningen att öka takten med att byta ut äldre vitvaror såsom torkskåp, kylar och frysar mot mer energisnåla samt installera energieffektiv LED-belysning i förvaltningens lokaler.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Köpt energi (GWh)	2,6 GWh	1785 GWh	År

Nämndmål:

Verksamheterna använder energi på ett hållbart sätt

Förväntat resultat

Anpassade arbetssätt, förändrade beteenden och energibesparingsåtgärder leder till minskad negativ miljöpåverkan och energiförbrukning.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Köpt energi per kvadratmeter lokalyta (kWh/kvm)	58,51		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Byta ut belysningsarmaturer till ljuskällor med LED på förskolor, under förutsättning att klimatmedel beviljas.	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra en inventering av belysningsarmaturer utomhus för att se om de kan bytas ut mot energieffektivare alternativ.	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra en inventering av tvättmaskiner och diskmaskiner på gruppboendena för att se om de kan bytas ut mot energieffektivare alternativ.	2018-01-01	2018-12-31
Utbyte av torkskåp och tvättmaskiner på förskolorna till energieffektivare alternativ, under förutsättning av klimatmedel beviljas.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att medarbetarna använder sig av gång, cykel eller kollektivtrafik som transportmedel i tjänsten. Klimatinvesteringsmedel söks för att införskaffa el-cyklar för mer effektiva och miljövänliga transporter. Nämnden arbetar för att minska utsläpp av växthusgaser genom att vid upphandling ställa miljökrav så att driftentreprenörer som arbetar på uppdrag av nämnden använder fordon, maskiner och redskap med så låg miljöbelastning som möjligt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon		85 %	Halvår
Kommentar Etanol- och biogasfordon saknas i nämndens verksamheter.			

Nämndmål:

Transporter inom nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

Förväntat resultat

Medarbetarna använder sig av kollektivtrafik, gång och cykel som transportmedel i tjänsten. Verksamheterna använder i möjligaste mån miljömässigt hållbara färdmedel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra miljörevision av driftentreprenörens maskinpark	2017-01-01	2018-12-31
Implementering av aktualiserad policy för resor i tjänsten.	2018-01-01	2018-12-31
Införskaffa elcyklar för transport av människor och material.	2018-01-01	2018-12-31
Kartläggning av medarbetarnas resor i tjänsten, utifrån tillägsfråga i medarbetarenkäten.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster. I parker och grönområden produceras en rad ekosystemtjänster som staden och människan är beroende av eftersom de renar luft och vatten, minskar buller och får oss att må bättre. Östermalms parkplan, som färdigställs under 2018, anger strategier för hur den ekologiska infrastrukturen kan stärkas.

Nämnden vill synliggöra och förstärka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna i parker och grönområden. Under året kommer förvaltningen att skaffa sig fördjupad kunskap om diversifierat växtmaterial, trädplaner och skötselplaner för att ha förutsättningar för att stärka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna i parkerna.

Förvaltningen kommer även att delta i styrgruppen för god vattenstatus. Förvaltningen deltar även i exploateringskontorets, stadsbyggnadskontorets och trafikkontorets planering av stadsutvecklingen i Norra Djurgårdsstaden och verkar för att de ekologiska sambanden ska stärkas.

Under året kommer vegetationsåtgärder att genomföras i Norra Tessinparken i syfte att stärka ekosystemtjänsterna och öka den biologiska mångfalden. I samma syfte ska medel sökas från länsstyrelsen och från stadens medelreserv för vattenåtgärder för att genomföra restaurering av våtmarken Kaknäs ängar.

Även stadsodling bidrar till att stärka ekosystemtjänster och öka den biologiska mångfalden samt bidrar till att sprida kunskap. Under året kommer nämnden att investera i nya platsbyggda stadodlingsplatser vid Sportfältets nya lekplats och i Olaus Petri parken, samt arbeta med att utveckla befintliga stadodlingsplatser för ökad tillgänglighet och trivsel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster

Förväntat resultat

Strategier för dagvattenhantering, skötsel som prioriterar biologisk mångfald och stadsodling gör att parker och grönområden är anpassade till nya klimatförändringar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En skötselplan, i syfte att öka den biologiska mångfalden och stärka ekosystemtjänsterna i Tessinparken ska tas fram	2018-01-01	2018-12-31
Sköta strandlinjerna inom stadsdelsområdet så att både rekreation och biologisk mångfald främjas	2017-01-01	2018-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utreda möjligheten till ökat lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i varje parkupprustningsprojekt	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att tillämpa EU:s avfallshierarki. Genomtänkt planering vid inköp av olika varor och tjänster inom förvaltningen bidrar till att minimera mängden avfall. Genom att använda sig av stadens interna återbrukstjänst, Stocket, kan produkter som exempelvis kontorsmöbler, bord och stolar återanvändas. Verksamheterna återbrukar och återvinner förpackningar i största möjliga utsträckning. Arbetet med matavfallsinsamlingen fortsätter.

Satsningen på miljömarta skräpkorgar och skräpkorgar med källsortering i stadsdelsområdena mest välbesökta parker fortsätter och nämnden ansöker om klimatinvesteringsmedel för att genomföra detta. Borttagning av gamla skräpkorgar när nya kommit på plats kommer även att genomföras. Under året kommer förvaltningen att genomföra workshops med entreprenören om skötsel och användning av alla funktioner på de klimatsmarta skräpkorgarna.

Förvaltningen kommer under året att verka för ett stärkt samarbete med trafikkontoret och Stockholm Vatten och Avfall AB i syfte att förbättra och effektivisera skräphanteringen så att den offentliga miljön upplevs ren och snygg oavsett förvaltningsgränser.

Nämndmål:

Nämnden minskar uppkomsten av avfall och ökar återvinningen

Förväntat resultat

Verksamheterna återbrukar och hushållar med material och arbetar för minskad uppkomst av avfall. Avfall återvinns i största möjliga utsträckning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra informationskampanj om avfall, farligt avfall och läkemedelsrester.	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra projekt för att möjliggöra matavfallshantering i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB, utifrån föregående års kartläggning.	2018-01-01	2018-12-31
Införande av fler miljömarta skräpkorgar i parkerna	2017-01-01	2018-12-31
Införande av miljömarta källsorteringskärl på fler platser i parkerna	2017-01-01	2018-12-31
Inrätta ett bokbytarskåp i Norra Djurgårdsstaden i samarbete med boende i stadsdelen.	2018-01-01	2018-12-31
Kartlägga möjligheten att minska uppkomsten av avfall inom förskola och äldreomsorgen.	2018-01-01	2018-12-31
Verka för att teckna "gröna hyresavtal" i samband med omförhandling.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att verksamheterna minskar användandet av kemikalier och kemiska produkter vilka är skadliga för människa och miljö. Andelen ekologisk och vegetarisk mat i verksamheterna ökar. Under året kommer förvaltningen skaffa fördjupad kunskap om bland annat virke, konstgräs, gummibeläggningar samt om behandling och miljömässiga och ekonomiskt hållbara material i parker och grönområden utifrån miljöförvaltningens handlingsplan.

Kemikaliesmart förskola

Utifrån stadens övergripande mål om ett giftfritt Stockholm har förskolan ett viktigt uppdrag i att minska barns exponering för skadliga kemikalier. Förskolan ska erbjuda barnen kemikaliesmarta pedagogiska miljöer och material. Personalen behöver ha kunskap om kemikaliesmarta förhållningssätt och rutiner. Nya inköp i verksamheterna görs utifrån ett kemikaliesmart perspektiv och med försiktighetsprincipen i fokus. Det innebär att i första hand välja naturliga material istället för syntetmaterial. Pedagogiska överväganden tas också hänsyn till. Under året implementeras nivå 2 enligt vägledning för kemikaliesmart förskola. Gamla flamskyddade möbler och lekkuddar kommer att bytas ut. De kommunala parklekarna och öppen förskola är liksom tidigare inkluderade i utbildning och nätverk. Förvaltningen samverkar under året med miljöförvaltningen i extra satsningar kring projekt kemikaliesmart förskola i Norra Djurgårdsstaden (utifrån Program för hållbar stadsutveckling Norra Djurgårdsstaden).

Kemikaliesmart och klimatsmart kök

I arbetet med en kemikaliesmart förskola spelar köken och kockarna en viktig roll. Under året fortsätter arbetet med att göra förskolans måltid klimat- och kemikaliesmart genom utbildning och nätverk. Matavfallet mäts periodiskt under höst och vår, i syfte att synliggöra matavfallet och tillsammans på förskolan analysera var det uppstår och hur det kan minskas. Fortsatt utbildning för samtliga kockar kommer att genomföras i samarbete med Carola Magnusson på Carolas Eko. Erfarenhetsutbyte med Västra Söders kockar i Södermalms stadsdel kommer att ske under året.

Förskola för hållbar utveckling/Grön Flagga

Förskolorna på Östermalm arbetar för att miljöcertifiera sina verksamheter enligt modell Grön flagga /Skola för hållbar utveckling. Grön Flagga är ett verktyg som synliggör verksamheternas uppdrag kring miljö och hållbarhet, kopplade till mål i läroplanen. Lärande för hållbar utveckling förutsätter att barnens egna utforskande frågor och kreativa idéer blir vägvisande i det pedagogiska innehållet, något som är centralt i arbetet med Grön Flagga/Skola för hållbar utveckling.

Förskolans pedagogiska utemiljöer

Förskolans utemiljö är av stor betydelse för barns möjligheter till lek, lärande och utveckling. Utevistelsen ska erbjuda barn möjlighet till fysiska utmaningar, fart och rörelse såväl som utforskande och lek i enskildhet. Under året fortsätter arbetet med utveckling av förskolegårdarna enligt matris för lekvärdesfaktorer. Kärnan i arbetet är att utveckla former för barns eget inflytande och delaktighet i framväxten och förbättringen av förskolegårdarna.

En treårsplan kommer att upprättas för upprustning och utveckling av samtliga förskolegårdar i stadsdelsområdet i samverkan med lokalintendent.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	75 %	Fastställs 2018	År
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	33,33 %	80%	År
Kommentar: Byggvarubedömningen är framtagen och anpassad för husbyggnadsentreprenader. När det gäller markentreprenader är Byggvarubedömningen ännu inte tillräckligt utvecklad för att kunna tillämpas där.			
 Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	45%	År

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är giftfria

Förväntat resultat

Verksamheterna minskar användningen och exponeringen av skadliga kemikalier. Andelen ekologisk och vegetarisk mat i verksamheterna ökar. Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med kost, rörelse och hälsa.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel certifierade förskolor enligt modell Grön Flagga/Skola för hållbar utveckling	25 %		År
Index kost, rörelse och hälsa.	86		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Dammprovstagning genomförs i SISABs förskola i Norra Djurgårdsstaden	2018-01-01	2018-12-31
En treårsplan för upprustning av samtliga förskolegårdar upprättas i enlighet med matris för lekvärdesfaktorer	2018-01-01	2018-12-31
Fasa ut och ersätta de skadligaste kemikalierna enligt stadens kemikalieplan	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra informationskampanj kring giftfri verksamhet	2018-01-01	2018-12-31
Upprätta rutin för kemikaliehantering	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att nämndens lokaler uppfyller stadens krav på god inomhusmiljö. Vid förbättring av allmänna lokaler anpassas material och utformning så att hälsorelaterade risker minimeras. Arbetet med inomhusmiljön i nämndens lokaler fortgår under året, med särskilt fokus på luft- och ljudmiljö i förskolor och verksamhetslokaler där barn och unga uppehåller sig.

Under 2017 genomfördes en kartläggning av personalens upplevelse av ljudnivån. Andelen som angav att ljudnivån var god skilde sig som förväntat beroende på verksamhet. Förskoleverksamheten hade en betydligt större andel som angav missnöje än exempelvis

administrationen. Utifrån resultatet pågår en fördjupad kartläggning inom förskoleverksamheten. Mätperioden avslutas i januari och en rapport kommer att presenteras under mars 2018. Återkopplingsseminarier till de förskoleadresser som har deltagit i kartläggningen ska därefter genomföras och beräknas vara klara juni 2018. Beslut om eventuella bullerreducerande åtgärder kommer att presenteras först i tertiärrapport 2, med genomförande under 2019.

Dagens administrativa lokaler uppfyller inte förvaltningens behov, de flesta är bristfälliga både avseende storlek och utformning. Dessutom växer nämndens uppdrag i och med att det byggs mycket inom stadsdelsområdet och att invånarantalet därmed ökar. Det ställer krav på ökad bemanning och kompetens både i verksamheterna och i administrationen.

Hyreskontrakten för lokalerna på Karlavägen 104 och 112 löper ut i september 2019. Under hösten 2017 påbörjades en förstudie i form av en behovskartläggning som involverar samtliga medarbetare i de berörda lokalerna. Förstudien ska ge svar på vilka krav som ska ställas för att lokalerna ska stödja en mer modern, innovativ och effektiv organisation där arbetssättet utgår från förvaltningens gemensamma uppdrag. Fokus läggs även på arbetsmiljö och tillgänglighet för såväl besökare som medarbetare. Med behovskartläggningen som grund ska beslut om det är möjligt att anpassa nuvarande lokaler, eller om det finns behov att söka nya lokaler, tas.

Nämndmål:

Nämnden påverkar utformning och material i verksamhetslokaler och i bostäder

Förväntat resultat

Vid förbättring av allmänna lokaler anpassas material och utformning så att hälsorelaterade risker minimeras. Arbetet med inomhusmiljön i nämndens lokaler fortgår under året, med särskilt fokus på luft- och ljudmiljö, i förskolor och verksamhetslokaler där barn och unga uppehåller sig. Utifrån en behovskartläggning ska beslut fattas om det är möjligt att anpassa förvaltningens administrativa lokaler, eller om det finns behov att söka nya lokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Avsluta den påbörjade förstudien avseende de administrativa lokalerna på Karlavägen 104 och 112.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att ha en budget i balans och bra verksamhetsresultat för nämnden som ger goda effekter för stadsdelens invånare.

Nämnden arbetar för att fler personer ska klara sin egen försörjning och har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer. Under 2018 inrättas ett näringslivsråd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet och tar fortlöpande emot elever och studenter för praktik. Samverkan med

högskolor och universitet, framförallt inom områdena förskola, socialtjänst och äldreomsorg, bidrar till att stärka kopplingen mellan verksamhet, utbildning och praktik.

Nämnden arbetar för att skapa lika förutsättningar för VFU, verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen, för alla studenter och förskolor. För att uppnå god kvalitet i arbetet är det angeläget att andelen utbildade VFU-handledare ökar ytterligare. Förvaltningen kommer att ingå i CPU:s, Centrum för professionsutveckling, övningsförskoleprojekt vid Södertörns högskola. Östermalm bildar en CPU-grupp tillsammans med Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Två enheter på Östermalm deltar i projektet och erfarenheterna och kunskaperna kommer att spridas till de övriga enheterna.

Verksamhetsmålet riktar sig främst till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden formulerar därför inget eget nämndmål här.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	35	Tas fram av nämnden	Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att verka för ett gott samarbete med det lokala näringslivet. För att det lokala näringslivets förutsättningar att bedriva verksamhet inom stadsdelsområdet ska vara gynnsamma är kommunikation, tydliga kontaktvägar och välfungerande samverkansformer av stor vikt. Under 2017 lät nämnden utreda förutsättningarna för att inrätta ett lokalt näringslivsråd. Utredningen visade att näringslivsföreträdare och fastighetsägare var intresserade av att ingå i ett näringslivsråd. Det lokala näringslivet efterfrågade framförallt utökade kontakter och förbättrat informationsutbyte med förvaltningen och nämnden. Under 2018 kommer nämnden därför att inrätta ett näringslivsråd samt utse en näringslivssamordnare för att underlätta kontakterna och stärka kommunikationen. I uppdraget ingår även att se över hur nämnden kan stimulera företag i området att öka sitt sociala engagemang och ansvarstagande.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nämnden har ett gott samarbete med det lokala näringslivet

Förväntat resultat

Inrättandet av ett lokalt näringslivsråd främjar kontakterna, kommunikationen och kunskapsöverföringen mellan nämnden och det lokala näringslivet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Inrätta ett näringslivsråd, tillsammans med näringslivets företrädare utveckla samverkansformerna samt utvärdera rådets arbete vid årets slut.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att invånarna inom Östermalms stadsdelsområde ska vara självförsörjande. Andelen personer i stadsdelen som uppbär ekonomiskt bistånd fortsätter vara lågt. Ekonomiskt bistånd ska underlätta vägen tillbaka till egen försörjning och fokus ligger på att ge människor stöd i att tillvarata sina resurser med målet att bli självförsörjande.

Budget- och skuldrådgivarna, som är organiserade under Norrmalms stadsdelsnämnd, erbjuder rådgivning i syfte att förhindra överskuldssättning. Tillgängligheten är hög och öppen rådgivning erbjuds varje vecka vilket medför att den som är i behov av rådgivning snabbt får kontakt utan väntetid. Barnfamiljer erbjuds rådgivning inom en vecka.

Personer som ansöker om ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet remitteras till Jobbtorg Stockholm och Jobbtorg resurs. För personer som är långt ifrån arbetsmarknaden, på grund av socialmedicinska arbetshinder, sker ett nära samarbete med bland annat försäkringskassan, arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården för att hitta vägar till annan försörjning. Förvaltningens arbetsmarknads- och rehabiliteringsteam (AR-teamet), arbetar aktivt med att stödja personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, genom att erbjuda bland annat arbetslivsinriktad rehabilitering, praktik samt skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare, OSA. Nämnden ingår också i samordningsförbundet Stockholms stad, FINSAM.

Nämnden erbjuder kommunala visstidsanställningar, Stockholmsjobb. Det övergripande samordningsansvaret för Stockholmsjobb ligger på arbetsmarknadsnämnden. Inom ramen för satsningen planeras fem tidsbegränsade anställningar för de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Under året planerar nämnden att erbjuda 246 ferieanställningar till ungdomar. Ungdomar med funktionsnedsättning har förtur och garanteras feriearbete. Planering för ett utbyte av feriejobb med en annan stadsdel pågår.

Det ökade antalet nyanlända kommer troligtvis att påverka försörjningsstödsenhetens verksamhet och behovet av samhällsvägledning och socialt stöd bedöms vara stort. Under året ska möjligheten till ett samarbete med Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsnämnder undersökas liksom formerna för hur detta kan ske på bästa sätt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,3 %	1,6%	Tertial
 Andel unga som varken arbetar eller studerar		Fastställs 2018	År
 Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,25 %	1,1%	Tertial
 Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	5 st	1 000 st	Tertial

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	5 st	500 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	246 st	9 000 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	15 st	1 000 st	Tertial
 Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	246 st	9 000 st	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.	2018-01-01	2018-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Kvinnor och män lever ett självständigt liv och klarar sin egen försörjning

Förväntat resultat

Fortsatt låg andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen. Minst 25 procent av andelen personer med socialmedicinska rehabiliteringsskäl går till annan försörjning efter insatser från arbetsmarknads- och rehabiliteringsteamet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel personer med socialmedicinska rehabiliteringsskäl som går till egen eller annan försörjning efter insatser i förvaltningens verksamhet.	25 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Inventering av vilka praktikplatser och feriejobb som är möjliga för personer med funktionsnedsättning	2017-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att erbjuda fortbildning till personal som saknar adekvat utbildning. Det gäller både utbildning på grundläggande nivå och utbildning som är riktad mot bristyrken. *(Se vidare mål 4.2, under rubriken kompetensförsörjning.)*

Verksamhetsmålet riktar sig främst till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden. Nämnden formulerar därför inget eget nämndmål under detta mål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att resurser förvaltas och används med fokus på resultat och effekterna för stadsdelens invånare.

Nämndens verksamheter bedrivs inom de givna ekonomiska ramarna och chefer och medarbetare har kännedom och förståelse för såväl de ekonomiska förutsättningarna som verksamhetens mål och uppdrag. Varje medarbetare har ett ansvar att utifrån sin kompetens vara delaktig i verksamhetens planering, genomförande och i uppföljningen som sker ur brukar-/invånarperspektiv. Vid befarat överskridande behövs särskilda budgethållande åtgärder för att klara stadsdelsnämndens totala budget. Nämndens resurser används så att de ger så bra verksamhet som möjligt för brukarna och invånarna, vilket innebär att verksamhet, organisation, bemanning och lokaler ska anpassas utifrån målgruppernas förändrade behov inom given budgetram. Verksamheterna har en medvetenhet kring att utveckla metoder som både ger goda resultat för den enskilde och är resurseffektiva.

Ekonomi följs upp månadsvis på enhets-, avdelnings- och förvaltningsnivå. Vid befarade underskott ska enheterna vidta åtgärder för att uppnå en budget i balans. Enheternas prognoser ska göras med utgångspunkt i aktuell bokföring och kända framtida påverkansfaktorer utifrån kunskap om verksamheterna vilket möjliggör styrning av nämndens ekonomiska resurser.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/-1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

Positiva ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat med goda effekter för stadsdelens invånare.

Förväntat resultat

Alla chefer tar ansvar, följer upp och vidtar åtgärder för att nå sina mål och ha en budget i balans. Medarbetarna är insatta i arbetsplatsens mål och vet vad som förväntas av dem i sitt arbete.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Styrningsindex	84		År

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm genom att arbeta för att mänskliga rättigheter respekteras. Nämnden är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Verksamheterna ska vara jämställda och resurserna fördelas lika efter behov. Arbetet med jämställdhetsanalys vidareutvecklas. Invånare och brukare får ett gott och respektfullt bemötande, ett normkritiskt och inkluderande förhållningssätt genomsyrar nämndens verksamheter. Barnrättsperspektivet uppmärksammas och barnets rättigheter respekteras. Medarbetarnas kunskap om våld i nära relationer och förmågan att upptäcka och stödja våldsutsatta ökar. Nämnden arbetar för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv och delta på lika villkor i samhället. Medborgardialoger och insatser för att öka invånarnas delaktighet och inflytande fortsätter. Nämndens upphandlingar och inköp utvecklar staden i hållbar riktning.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Nämnden bidrar till att uppfylla fullmäktiges mål genom att arbeta för att den service och de tjänster som nämnden erbjuder ska vara lika tillgängliga, av lika hög kvalitet och lika väl anpassade för flickor och pojkar, kvinnor och män.

Förskolan och parklekarna ska ge alla barn möjlighet att utveckla sina förmågor och intressen utan att hindras av traditionella könsmonster och könsroller. Skolinspektionen har genomfört en nationell granskning av förskolans arbete med jämställdhet och uppmärksammar på flera brister. Granskningen visade att flertalet granskade förskolor inte arbetade systematiskt utifrån ett genusperspektiv vid genomförande av aktiviteter, planering av miljö och material eller i samtal om förhållningssätt. Majoriteten av huvudmännen gav inte heller tillräckliga förutsättningar för arbetet med att motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flertalet inkluderade inte förskolans jämställdhetsuppdrag i det systematiska kvalitetsarbetet, och inte heller i det pedagogiska ledarskapet. Med hänvisning till dessa granskningsresultat på nationell nivå har nämnden valt att förtydliga de egna förskolornas jämställdhetsuppdrag genom att under kommunfullmäktiges mål 1.1, skriva ut flickor och pojkar i de nämndmål som riktas direkt till förskolorna.

Nämnden arbetar, i likhet med övriga staden, med jämställdhetsintegrering. Det innebär bland annat att jämställdhetsarbetet integreras i verksamhetsplaneringen och uppföljningen av alla fullmäktiges verksamhetsområdesmål. Nämnden har som grund för arbetet med verksamhetsplanen analyserat 2017 års könsuppdelade resultat. De förbättringsområden som identifierats handlar bland annat om att fler kvinnor än män upplever otrygghet i stadsdelsområdet (*se mål 1.3*). De trygghetsåtgärder som planeras i den fysiska miljön behöver därför ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

De personer som utsatts för våld i nära relation, som är kända av socialtjänsten, är alla kvinnor. Forskningen visar att kvinnor utsätts för våld i nära relationer i betydligt högre utsträckning än män, våld mot kvinnor är dessutom oftast mer upprepat än våldet mot män och kvinnor löper större risk att utsättas för dödligt våld. Våldet är ungefär lika vanligt i heterosexuella relationer som i samkönade. Mörkertalet är stort och nämnden arbetar under året vidare med att öka kunskapen bland medarbetarna för att de ska kunna upptäcka våldsutsatthet och för att drabbade ska veta var de ska vända sig för att få stöd. (Se mål 4.5)

Analysen av 2017 års resultat visar vidare att flickor är underrepresenterade i Humlanhuset, nämndens öppna fritidsverksamhet för unga, som under året kommer fortsätta arbetet för att öka andelen flickor (se mål 1.5). På ungdomsmottagningen är förhållandet det motsatta, där fortsätter det mobila och uppsökande arbetet för att locka fler unga män till ungdomsmottagningen (se mål 1.2). Uppföljningen av medarbetarnas sjukfrånvaro visar att kvinnor har högre sjukfrånvaro än männen, nämndens arbete för minskad sjukfrånvaro redovisas under mål 4.2.

Nämndens verksamheter har tillgång till könsuppdelad statistik och ska analysera sina verksamhetsresultat utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Förbättringsåtgärder ska tas fram och beskrivas där det visar sig finnas omotiverade skillnader mellan könen. Samtliga nämndens verksamheter ska arbeta vidare med att främja icke-könsstereotyp, normkritiskt och inkluderande bemötande. Arbete med att inkludera jämställdhetsanalyser i beredningen av nämndärenden ska vidareutvecklas under året.

Det finns belägg för att parkytornas storlek och mångfunktionalitet har betydelse för ett jämställt nyttjande. Forskning visar bland annat att flickor blir mer stillastående än pojkar när friytetillgången är liten. Förvaltningen ska därför bevaka att parktillgången blir tillräckligt stor och att mångfunktionella ytor planeras vid upprustning av befintliga parker och vid utvecklingen av nya (se mål 1.4).

Efter samtliga parkdialoger görs en analys av inkomna synpunkter utifrån könsfördelning bland de som svarat. Inför fördelning av investeringsmedel 2019 för parker och grönområden görs en analys utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Förvaltningen kommer även genomföra en utvärdering av en nyligen upprustad park utifrån en jämställdhetsanalys.

Kvinnors organisering

Nämnden ska under året uppmuntra civilsamhället att arbeta för att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet. Information om möjlighet till samverkan och riktade föreningsbidrag till ideella föreningar som har aktiviteter som syftar till att stärka kvinnors ställning i samhället kommer att ges. Detta genom att kvinnoorganisationer, som arbetar för kvinnors organisering i egna sammanslutningar, kommer erbjudas att söka föreningsstöd i en egen ansökningsomgång under våren. Stödet ska främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %	100 %	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är jämställda och resurserna fördelas lika efter behov.

Förväntat resultat

Den service och de tjänster som nämnden erbjuder är lika tillgängliga, av lika hög kvalitet och lika väl anpassade för flickor och pojkar, kvinnor och män. Samtliga verksamheter har tillgång till och analyserar könsuppdelad statistik. Arbetet med jämställdhetsanalyser vidareutvecklas under året.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel parkprojekt som bidrar till målet om en mångfald av fritidsaktiviteter som möjliggör ett jämställt nyttjande			Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Nämnden bidrar till att uppnå kommunfullmäktiges mål genom att skapa förutsättningar för ett tydligt och närvarande ledarskap där öppenhet, utveckling och delaktighet står i fokus. Genom att systematiskt arbeta för en god och hållbar arbetsmiljö fri från diskriminering, kränkande särbehandling och trakasserier skapas förutsättningar för att kompetenta medarbetare och ledare stannar kvar inom nämndens verksamheter. Stadens personalpolicy utgör ett konkret stöd för chefer och medarbetare i vad som förväntas av dem och vad de kan förvänta sig av arbetsgivaren. Vid nyanställning ska heltid och fasta anställningar vara norm och allmänna visstidsanställningar ska på sikt fasas ut.

Arbetsmiljö

Grunden för en god arbetsmiljö är en fungerande samverkan mellan samtliga aktörer; chefer, medarbetare, skyddsombud och fackliga organisationer. Arbetet med att revidera den lokala överenskommelsen för samverkan fortsätter med stor delaktighet från parterna. För att behålla och attrahera medarbetare behöver förvaltningen vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetare känner sig delaktiga och utvecklas. Den sociala och organisatoriska arbetsmiljön är fortsatt prioriterade områden då arbetsbelastning och arbetstid är viktiga faktorer för attraktiviteten. En lokal rutin för att motverka diskriminering, kränkande särbehandling och trakasserier har tagits fram och ska implementeras under året. En annan viktig faktor som bidrar till en god arbetsmiljö är ett tillåtande och öppet arbetsklimat, vilket ställer krav på ledarskapet. Förvaltningsledningen har hösten 2017 genomgått en utbildning i Klart ledarskap för att utveckla de färdigheter som behövs för ett framgångsrikt samarbete och partnerskap. Under 2018 fortsätter insatserna genom att ett antal av förvaltningens nyckelpersoner genomgår utbildning i Klart partnerskap.

Förvaltningens sjukfrånvaro påverkar såväl medarbetarnas välbefinnande som verksamhetens kvalitet och måluppfyllelse. Därför är arbetet med att minska sjukfrånvaron även fortsättningsvis en prioriterad fråga, i synnerhet kvinnors sjukfrånvaro då de visat sig ha en högre sjukfrånvaro än män. Stödet kommer under 2018 att öka för de enheter som har hög sjukfrånvaro, där målgruppsanpassade aktiviteter ska genomföras. Chefer och verksamheter som har behov ska ges strukturerat stöd under hela processen.

Handlingsplaner för förbättrad arbetssituation

Utöver de handlingsplaner som varje enhet tar fram med utgångspunkt i resultaten från medarbetarundersökningen, finns sedan ett par år stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation. Den syftar till att anställda inom socialtjänsten och äldreomsorgen ska ges goda förutsättningar att utöva sitt arbete i enlighet med professionellt kunnande, yrkesetik och lagstiftningens intentioner. De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på verksamheternas tjänster. I handlingsplanen identifieras följande områden som nödvändiga förutsättningar för en bra arbetssituation:

- Brukardelaktighet och återkoppling från brukare
- Introduktionsprogram och mentorskap för nyanställda
- Rimlig arbetsbelastning
- Lokalt kompetens- och utvecklingsforum
- Nära och tillgänglig ledning som ger stöd och uppmuntran
- Administrativt stöd till socialsekreterare och biståndshandläggare.
- Administrativt stöd till chefer.
- Systematisk intern ärendehandledning
- Medhandläggarskap
- Regelbunden fortbildning och möjlighet till specialistutbildning
- Regelbundet mottagande av studenter
- Mottagande av traineer
- Lämpliga lokaler och fungerande arbetsredskap

Under året kommer arbetet med aktiviteterna att fortgå. Resultatet från enkätundersökningarna rörande arbetssituationen kommer att analyseras på enhetsnivå som underlag för riktade insatser.

Under 2018 har utbildningsförvaltningen uppdraget att tillsammans med stadsdelarna arbeta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare. En viktig del i det arbetet kommer att vara hur förskolan kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande och pedagogiska ledarskapet.

Kompetensförsörjning

För att nå målen, ha god kvalitet i verksamheterna och för att kunna erbjuda god service krävs att nämnden klarar kompetensförsörjningen både på kort och lång sikt. Av hela stadens totala rekryteringsbehov under 2018 beräknas sextioåtta procent bero på personalrörlighet, andelen

beräknas öka till sjuttiofyra procent år 2025. Mot bakgrund av detta och svårigheten att rekrytera många yrkesgrupper redan idag, kommer det att vara avgörande att lyckas behålla och utveckla de medarbetare och chefer som finns i verksamheterna. Ett systematiskt kompetensförsörjningsarbete är en förutsättning för att säkra kompetens och kvalitet i nämndens verksamheter framöver. En samlad kompetensförsörjningsplan för stadsdelsförvaltningen åren 2017-2021 har utarbetats, se bilaga 8. Förvaltningen kommer därtill att ta fram kompetensförsörjningsplaner för samtliga enheter under 2018.

Förskollärares yrkeskompetens spelar en väsentlig roll för hur väl förskolan lyckas nå de uppsatta målen för en likvärdig förskola av hög kvalitet. Förvaltningen gör en fortsatt satsning på arbetslagsledarutbildning. Syftet är att utveckla förskolans ledningsorganisation genom att stärka förskollärarnas yrkesroll och utveckla det pedagogiska ledarskapet med fokus på arbetslagets kollegiala lärande. Förskolornas medarbetare deltar fortsättningsvis i pedagogisk grund- och vidareutbildning till barnskötare och förskollärare.

Barnskötares yrkeskunskaper spelar en viktig roll i arbetet för måluppfyllelsen utifrån läroplansuppdraget. Förvaltningen kommer under året ha ett ökat fokus på kompetensutveckling för barnskötare.

Förvaltningen fick i verksamhetsplanen för 2017 i uppdrag att utreda hur en lösning för en gemensam vikarie- och resurspool för förskolorna på Östermalm och Norrmalm skulle kunna se ut. Utredningen visar att det kan vara värdefullt att testa nya lösningar i pilotform. Förvaltningen kommer under året att gå vidare med utredningen inför ett eventuellt införande av en ny bemanningsenhet.

Inom äldreomsorgen strävar nämnden efter att alla anställda ska ha grundläggande vård- och omsorgsutbildning samt att medarbetarnas digitala kunskaper ökar.

Ledarskap

Förutsättningarna för nämndens chefer på kvinnodominerade arbetsplatser ska förbättras genom bland annat ledarutveckling och ökad kunskap om organisatorisk och social arbetsmiljö samt genom att främja ett närvarande ledarskap. All rekrytering av chefer sker genom kompetensbaserad rekrytering i syfte att minska risken för diskriminering.

Inom äldreomsorgens hemtjänst kommer det ske ett arbete kring ledningsorganisationen med syfte att främja det närvarande ledarskapet. Arbetet kommer att ske i samverkan med äldreförvaltningen.

Skollagen ställer krav på förskolechefens formella kompetens för att kompetent kunna agera som chef och ledare i pedagogiska verksamheter. Genom förskolechefers deltagande i rektorsprogrammet ges förutsättningar för ett professionellt ledarskap. Arbetet med att problematisera och konkretisera begreppet hållbart pedagogiskt ledarskap kommer att fortsätta.

Organisations- och verksamhetsförändringar

Som framgår under målområde 1.2, omorganiseras socialtjänstens familjeenhet för att förbättra förutsättningarna för att klara lagstadgade tidsgränser avseende utredningar.

Under året kommer arbetet med att se över förskoleenheterna, såväl geografiskt som organisatoriskt, att fortgå. Engelbrekts och Gärdets förskolor bildar en ny enhet, *Engelbrekt-Gärdets förskolor*. En ny förskola 79 & Park med fyra grupper kommer att starta sin

verksamhet under tredje kvartalet. Ett lokalt program för verksamhetsstart av nya förskolor/introduktion av medarbetare finns framtaget sedan tidigare. Målgruppen omfattar personal vid nystart av förskolor likväl som alla nyanställda.

Under 2018 kommer Dianagårdens vård- och omsorgsboende att stängas med anledning av ett föreläggande från Arbetsmiljöverket. För att minska risken för övertalighet påbörjade förvaltningen redan under 2017 ett systematiskt arbete med personalen på boendet. I november 2018 övergår Rio vård- och omsorgsboende i egen regi. Förvaltningen kommer att ha ett nära samarbete med personalstrategiska avdelningen i detta arbete.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	83	81	År
 Index Bra arbetsgivare	84	84	År
 Sjukfrånvaro	6,7 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,45 %	tas fram av nämnden	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31
 Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Nämnden är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Förväntat resultat

Chefer för nämndens verksamheter ger sina medarbetare mandat och förutsättningar för att vara delaktiga och ta ansvar i sitt arbete. Genom tillit, engagemang och lyhördhet kan chefer och medarbetare tillsammans utveckla verksamheten och bidra till att AMI, aktivt medskapandeindex, ökar och att andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ökar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra.	78 %		År
Ledarskapsindex	80 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla enheter ska ta fram en kompetensförsörjningsplan.	2018-01-01	2018-12-31
Bidra i utbildningsförvaltningens framtagna av handlingsplan gällande förskollärare och barnskötare.	2018-01-01	2018-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fokusgrupper för barnskötare kring uppdraget gällande behov av kompetensutveckling genomförs.	2018-01-01	2018-12-31
Fortsatt arbete med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggare	2018-01-01	2018-12-31
Förvaltningen utreder införandet av en bemanningsenhet, i första skedet som en pilotverksamhet, inom nämndens förskoleverksamheter tillsammans med Norrmalms stadsdelsförvaltning.	2018-01-01	2018-12-31
Implementera framtagna rutiner gällande kränkande särbehandling.	2018-01-01	2018-12-31
Revidera den lokala överenskommelsen för samverkan	2018-01-01	2018-12-31
Utbildning för chefer gällande SAM, systematiskt arbetsmiljöarbete, och OSA, organisatorisk och social arbetsmiljö	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att ett rättssäkert, normkritiskt och inkluderande förhållningssätt genomsyrar nämndens verksamheter, vilket bidrar till att invånare och brukare får ett gott och respektfullt bemötande och sina mänskliga rättigheter tillgodosedda.

Lika rättigheter och möjligheter för brukarna i nämndens alla verksamheter

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvarata den enskildes resurser. Insatser ges enligt socialtjänstlagen, SoL, och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Den enskilde får insatser av god kvalitet och erbjuds delaktighet som stärker förmågan att leva ett självständigt liv. Den nya förvaltningslagen som träder i kraft den 1 juli 2018 påverkar nämndens verksamheter genom högre krav på tillgänglighet och kommunikation under utredningsförfarandet.

Enligt skollagen ska varje förskola årligen upprätta en plan mot kränkande behandling. Planen är ett viktigt stöd i arbetet att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn. I planen ska det förebyggande arbetet dokumenteras. Det är viktigt att planen är känd hos all personal i verksamheten samt bland barnen och vårdnadshavarna. Enligt diskrimineringslagen innebär aktiva åtgärder ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Det tidigare kravet på att ha en likabehandlingsplan ersätts med krav på dokumentation av aktiva åtgärder.

Gott och respektfullt bemötande utifrån ett normkritiskt och inkluderande förhållningssätt

Nämndens verksamheter ska kontinuerligt arbeta för att fördjupa sina kunskaper om etnisk mångfald, antirasism, antidiskriminering, genus, normkritik och hbtq-personers livsvillkor. Stockholms stads program för lika möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022 är en utgångspunkt i detta.

De nationella minoriteternas rättigheter

Stockholms stad är förvaltningsområde för det finska språket, vilket innebär att finstalande har flera särskilda rättigheter. Innerstadens stadsdelsnämnder bildar ett kluster som samarbetar

kring användningen av det statsbidrag som erhålls för att implementera minoritetslagstiftningen och tillgodose minoritetsgruppens rättigheter. Detta sker genom programverksamhet och informationskampanjer. Klustret bevakar även kommunstyrelsens arbete som för 2018 har som målsättning att ansluta ytterligare förvaltningsområden. På Östermalm erbjuds riktade aktiviteter på träffpunkter för äldre och finsk förskoleverksamhet på en av förskolorna.

Ungas organisering

Nämnden bidrar till att stärka ungdomars rättigheter bland annat genom det ungdomsråd som inrättades 2016. Under året ska ungdomsrådets stadgar revideras i samråd med rådet. I stadens budget 2018 framgår att stadsdelsnämnderna ska förmedla kunskaper om antirasism och feminism till målgruppen unga. Insatserna planeras att ske inom ramen för Humlanhusets verksamhet i samverkan med ungdomsrådet.

Förstärkt föräldraskapsprogram

I takt med att unga får ökade kunskaper om sina mänskliga rättigheter, behöver även vårdnadshavarna få ökad kännedom om barn och ungdomars rättigheter. I de föräldraskapsprogram som nämnder erbjuder ingår information om barns och ungdomars rättigheter (*programmen beskrivs närmare under mål 1.2*). Under 2018 ska nämnden, inom alla verksamheter som möter vårdnadshavare, informera om barns och ungdomars rättigheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	100 %	Öka	År
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	90 %	Öka	År
 Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	94 %	Öka	År
 Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	100 %	Öka	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31

Nämndmål:

Invånare och brukare får ett gott och respektfullt bemötande, ett normkritiskt och inkluderande förhållningssätt genomsyrar nämndens verksamheter.

Förväntat resultat

Verksamheterna fördjupar sina kunskaper om antirasism, genus, normkritik och hbtq-personers livsvillkor. Brukarna är nöjda med personalens bemötande och en lägre andel upplever sig diskriminerade, jämfört med föregående år. Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med normer och värden.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel brukare inom äldreomsorgen som är nöjda med personalens bemötande	97 %		År
Andel nöjda vårdnadshavare gällande barns lika möjligheter att utvecklas	94 %		År
Andel nöjda vårdnadshavare gällande personalens bemötande av barn	95 %		År
Andel nöjda vårdnadshavare gällande personalens bemötande av vårdnadshavare	95 %		År
Index normer och värden	92		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En rutin för förskolornas och parklekarnas arbete mot diskriminering och kränkande behandling utifrån riktlinjer för barnsäkerhet tas fram.	2018-01-01	2018-12-31
Fördjupa kunskapen kring genus och normkritik hos anställda inom äldreomsorgen	2018-01-01	2018-12-31
Genomföra kompetensutveckling om vilka olika typer av funktionsnedsättning som finns.	2018-01-01	2018-12-31
I samråd med ungdomsrådet ta fram ett förslag på revidering av ungdomsrådet stadgar.	2018-01-01	2018-12-31
Samtliga enheter analyserar sina verksamhetsresultat utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Förbättringsåtgärder tas fram och beskrivas där omotiverade skillnader mellan könen framkommer.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att säkerställa barns rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Under året kommer ett ökat fokus ligga på barnrättsperspektivet bland annat genom att stadens program för barns rättigheter och inflytande ska implementeras. Barnrättsperspektivet stärks genom utbildningsinsatser för berörda medarbetare inom förskola, socialtjänst och parkmiljö. Arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor vidareutvecklas under året.

Barnrättsperspektivet uppmärksammas och barnets rättigheter respekteras

Barn och ungas rätt till delaktighet och inflytande samt rätt till relevant information är en central del och framgår tydligt i socialtjänstlagen. Barnets bästa är avgörande vid beslut och åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet själv och ha inflytande utifrån ålder och mognad. Barns delaktighet i utredningsarbetet är ett viktigt utvecklingsområde som fortsatt prioriteras. Barn och unga ska ha tydliga kanaler för att påverka och veta vart de ska vända sig. Barnchecklistor och barnkonsekvensanalyser används i syfte att säkerställa att barn och ungas rättigheter tillgodoses. I samband med utredningar om ekonomiskt bistånd där det finns barn i hushållet görs en konsekvensanalys av barnets situation.

Kunskapen om FN:s Barnkonvention är väl förankrad i förskolornas verksamhet och det pågår en aktiv dialog kring värdegrundsfrågorna. Även inom förskolan ska verksamheterna

använda sig av barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor som verktyg för att säkerställa barns rättigheter och inflytande. Det är angeläget att personalen är väl rustad, har ett medvetet förhållningssätt och kompetens inom området. Det är även viktigt att verksamheterna får stöd i arbetet och att det följs upp, exempelvis genom brukarenkäter och barnintervjuer.

Hållplatsen – barndialog på Östermalm

Barndialog är en metod som stärker barns inflytande och delaktighet. Barnen ska ha inflytande över och delaktighet i utformningen av förskolans pedagogiska miljö och verksamhet. Förvaltningen driver sedan 2016 Hållplatsen - en ambulerande mötesplats för barndialog inom Östermalms stadsdelsnämndsområde. Hållplatsen är en plattform för dialog och lärande möten för barn och deras familjer samt personal på förskolorna kring frågor som handlar om hållbar utveckling. Hållplatsen är ett sätt att förverkliga ambitionen med att arbeta enligt FN:s Barnkonvention. Under året planerar förvaltningen att permanenta Hållplatsen som mötesplats i Norra Djurgårdsstaden, för att systematiskt och regelbundet kunna bjuda in och möta upp barn och deras familjer i det nya stadsutvecklingsområdet. Hållplatsen kan även användas som kreativ mötesplats för personal inom förskolorna och parklekarna i hela Östermalm.

Under året planeras löpande barndialoger på Hållplatsen kring aktuella teman till exempel: barndialog kring kommande etapp Loudden I Norra Djurgårdsstaden, dialog och erfarenhetsutbyte med förskola i ytterstaden och barndialog kring planering av utemiljön vid nya förskolan Filosofen i Lappkärsberget.

Barnperspektiv i stadsutvecklingen

Förvaltningen arbetar aktivt för ett tydligt barnperspektiv i planeringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser samt att arbeta för rymliga och ändamålsenliga förskolegårdar. Ur ett barnperspektiv är det också viktigt att tillgången till park-, lek- och idrottsmiljöer är god. Förvaltningen deltar i den stadsövergripande arbetsgruppen *Staden i ögonhöjd*, som har uppdraget att ta fram en rutin för hur barn och ungas behov ska säkerställas i stadsutvecklingen. Gruppen har tagit fram en checklista som ska användas vid skrivande av tjänsteutlåtanden samt en metod för integrerad barnkonsekvensanalys som ska användas i stadsbyggnadsprocessen. Beslut om metod för integrerad barnkonsekvensanalys och checklista tas under november och december 2017 i berörda nämnder.

Nämndmål:

Barnrättsperspektivet uppmärksammas och barnets rättigheter respekteras

Förväntat resultat

Arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor vidareutvecklas. Barnrättsperspektivet stärks genom utbildningsinsatser för berörda medarbetare inom förskola, socialtjänst och parkmiljö. Vårnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med barns inflytande. Personalens självvärdering visar att arbetet utifrån barnkonventionen är väl förankrat i verksamheten.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel arbetslag som bedömer sig klara kriteriet för barnkonventionen på nivå 4 i kvalitetsindikatorn, självvärdering utifrån läroplansuppdraget	90 %		År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Index barns inflytande	92		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Dialog genomförs och barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor används systematiskt i arbetet med planering av nya förskolor samt i upprustningar av förskolegårdarna.	2018-01-01	2018-12-31
En rutin för förskolornas och parklekarnas arbete med barnrättsperspektivet utifrån programmet barns rättigheter och inflytande tas fram.	2018-01-01	2018-12-31
Sex stycken barndialoger i Hållplatsens koncept genomförs.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Barn och vuxna som utsätts för relationsvåld eller sexuellt våld befinner sig i en utsatt situation. Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att chefer och medarbetare har kunskap om våld i nära relationer och en beredskap att våga se, fråga och agera när de möter en person som är utsatt för våld. Fokus ligger på att uppmärksamma särskilt utsatta gruppers behov såsom personer med funktionsnedsättning, äldre, hbtq-personer och personer som lever i hederskontext. Den lokala resursgruppen utvecklar arbetet mot våld i nära relationer, samordnar utbildningar och sprider kunskap utifrån Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020.

Vägledning och stöd

Alla verksamheter kan vägleda kvinnor och män, flickor och pojkar, som utsätts för våld i nära relationer och har kunskap om vem de kan vända sig till för att få råd, stöd och information. I det våldsförebyggande arbetet för barn och unga sker samverkan mellan socialtjänst, skola och förskola. Medarbetare har kunskap om de signaler som ett barn som lever i en familj där våld förekommer kan uppvisa. Barn och unga är utsatta för våld även genom att se och höra våldshandlingar. Forskningen visar att ett barn som bevittnar våld uppvisar samma symtom som det barn som själv får ta emot våldshandlingen. Medarbetare i förskolan och den öppna fritidsverksamheten har kunskap om kontaktvägar och skyldigheter vid misstanke om att barn far illa. För att upptäcka barn, vuxna eller äldre som är eller har varit utsatta för våld i nära relation använder verksamheterna screeninginstrumentet FREDA. Vuxna som är våldsutsatta får information om sina rättigheter och erbjuds eget stöd utifrån sina behov och sin livssituation.

Förvaltningen fortsätter att utveckla våldspreventiva insatser som syftar till att motverka att våld uppstår, bland annat genom att motverka traditionella normer kring kön. En god skolgång utgör en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn. Nämnden arbetar därför för att rätten till obruten skolgång och förskola ska säkerställas för alla barn i skyddat boende.

Inrättande av relationsvårdscentrum

För att säkerställa ett likställt och samordnat stöd och skydd av hög kvalitet för våldsutsatta och ett likställt stöd till våldsutövare som bygger på evidensbaserade metoder ska

stadsdelsnämnderna 2018 inrätta fyra relationsvårdscentrum, RVC. Östermalm, Kungsholmen, Norrmalm och Södermalms stadsdelsnämnder har inlett ett samarbete för att tillsammans starta ett RVC i innerstaden.

Nämndens arbete mot våldsbejakande extremism beskrivs närmare under mål 1.3.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta	40 %	Tas fram av nämnden	År
 Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	45 %	Tas fram av nämnden	År
 Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	60 st	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Ingen ska vara rädd för att utsättas för våld eller hot om våld i nära relationer

Förväntat resultat

Personer som utsätts för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck erbjuds stöd och vid behov skyddat boende.

Andelen medarbetare som har gått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta ökar.

Andelen medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation och hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Anordna föreläsning för chefer och medarbetare om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.	2018-01-01	2018-12-31
De lokala rutinerna för arbetet mot våld i nära relationer implementeras i verksamheten	2018-01-01	2018-12-31
Personalen i förskolan känner till och använder sig av Brottsoffermyndighetens material "Liten och trygg" i samtal med barn.	2018-01-01	2018-12-31
Se över möjligheten att den webbaserade utbildningen om våld i nära relationer ingår i förvaltningens introduktionsprogram.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv och delta på lika villkor i samhället.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nämndens stöd och service till personer med funktionsnedsättning håller hög kvalitet och tillgängligheten och delaktigheten ökar. Brukarna har inflytande över och är delaktiga i planeringen av stöd- och serviceinsatser och insatserna ska stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv med full delaktighet i samhällslivet. Brukare med biståndsbedömda

insatser ska uppleva att de får stöd av handläggare och utförarpersonal. Medarbetare i särskilda boenden arbetar för trygghet och delaktighet för den enskilde brukaren där mål och delmål är väl kända. Målen är väl formulerade och svarar mot den beställning som inkommer. Tydligare och mer effektiv samordning mellan olika samverkanspartners ska bidra till att stärka den enskildes delaktighet i utformningen av stöd och omsorg i vardagen. Det ska även minska antalet aktörer i relation till den enskilde. Arbetet med att mer systematiskt använda individuella planer enligt LSS och samordnade individuella planer, SIP, fortgår. Utförandet av personlig assistans för de som väljer kommunal utförare planeras att från 2018 övergå till Kungsholmens stadsdelsnämnd, som också utför insatsen för övriga innerstaden. Detta regleras i en särskild överenskommelse.

Tillgänglig inne- och utemiljö

Förvaltningen inväntar det reviderade programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning som beräknas komma våren 2018, och planerar att bjuda in stadens funktionshinderombudsman till ett chefsforum i syfte att informera om det nya programmet. Förvaltningen fortsätter att arbeta för att lokaler och utemiljöer ska vara tillgängliga. En uppföljning av den kartläggning av till- och frångänglighet i de lokaler där nämnden bedriver verksamhet, som påbörjades 2017, ska slutföras. Uppföljningen kommer att göras utifrån en enkät som tagits fram tillsammans med funktionshinderrådet. Utifrån uppföljningen ska en åtgärdsplan tas fram.

Tillgänglighet är viktigt för parkbesökare och beaktas i varje parkupprustning. I samband med att Östermalms parkplan färdigställs under 2018 genomförs en tillgänglighetsinventering av parkerna inom stadsdelsområdet och behovet av tillgänglighetsåtgärder listas. Under året kommer tillgänglighetshöjande åtgärder bland annat genomföras i samband med upprustningen av lekplatsen i Olaus Petri parken.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	88 %	År
 Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	År
 Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	88 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	89 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	87 %	tas fram av nämnden	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	77 %	77 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	63 %	tas fram av nämnden	År
 Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	91 %	91 %	År

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning lever ett självständigt liv och deltar på lika villkor i samhället

Förväntat resultat

Andelen personer med funktionsnedsättning som är nöjda med den insats de beviljats och som upplever att de kan påverka utformningen av insatsen ökar.

Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne- och utemiljö är tillgänglig och användbar ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bjuda in stadens funktionshinderombudsman till ett chefsforum i syfte att informera om det nya programmet för delaktighet.	2018-01-01	2018-12-31
Platser för odlingslådor ska tillgänglighetsanpassas	2018-01-01	2018-12-31
Uppföljning av kartläggning av till- och frångänglighet i de lokaler där nämnden bedriver verksamhet.	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att verka för att invånarna i stadsdelsområdet har goda möjligheter till delaktighet och inflytande. Nämnden ska stimulera processer som över tid är stabila och som bidrar till det långsiktiga målet om ett demokratiskt hållbart Stockholm. Invånarna ska vara väl informerade om hur de kan påverka stadsdelsområdets utveckling. Nämnden kommer under året se över möjligheten att genomföra en medborgarbudget i någon form.

Det ska vara lätt att komma i kontakt med Östermalms stadsdelsnämnd. Förvaltningen använder sociala medier som kompletterande kanaler till www.stockholm.se för att göra information till invånarna mer lättillgänglig och för att ge större möjlighet till interaktion. Under året kommer nämnden arbeta för att fler ska veta hur de kan komma i kontakt med nämnden. Kontaktytorna mellan invånare och nämndens ledamöter utökas bland annat genom nämndens deltagande vid exempelvis parkinvigningar, samt genom att invånare bjuds in till att träffa nämndens ledamöter på biblioteket.

Invånare har möjlighet att påverka i parkinvesteringar och stadsmiljöfrågor. Medborgardialogen sker bland annat genom parkvandringar, parksamråd på plats inför parkupprustningar, webbenkäter och i form av trygghets- och tillgänglighetvandringar med olika målgrupper samt genom medborgarförslag.

Östermalms nya parkplan kommer att ställas ut under 2018. I samband med utställningen kommer invånare att bjudas in att delta i dialoger och aktiviteter för att lära sig mer om Östermalms parker och hur det går till att påverka stadsdelsområdets parker och grönområden.

Möjlighet till stadsodling kan också bidra till invånarnas delaktighet och möjlighet att påverka sitt närområde. Satsningen på stadsodling inom stadsdelsområdet kommer att fortsätta. För att öka engagemanget och det gemensamma ansvarstagandet för parker och grönområden

kommer förvaltningen genomföra en informationsinsats kring möjligheten att teckna brukaravtal för skötsel av en bit parkmark.

Under året kommer nämndens rutin för hantering av medborgarförslag att revideras och marknadsföras för att fler invånare ska känna till möjligheten. För att tillvarata och beakta barns åsikter i frågor som handlar om hållbar utveckling arbetar nämnden med barndialog genom *Hållplatsen* (se under mål 4.4).

En viktig del av kvalitetsarbetet är att analysera och systematiskt följa upp inkomna synpunkter. Under året kommer synpunkter som rör utemiljön inom nämndens ansvarsområde att analyseras särskilt i syfte att på ett bättre sätt använda synpunkterna som underlag för utvecklingsarbetet. (Läs mer under mål 1.3)

Rådet för funktionshinderfrågor, pensionärsrådet och ungdomsrådet har möjlighet att lämna synpunkter och förslag i frågor som berör dem. Nämnden fortsätter att arbeta med att tydliggöra rutiner för hur råden ska involveras i utredningar och handläggning av tjänsteutlåtanden. På så sätt ska råden beredas bättre förutsättningar att bistå nämnden och vara rådgivande utifrån de målgrupper de representerar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	40 %	Fastställs 2018	År
 Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	20 %	Fastställs 2018	År

Nämndmål:

Invånarna är delaktiga och har inflytande

Förväntat resultat

Genom stärkt kommunikation och utökade kontaktytor mellan invånare och nämnd ökar andelen invånare som vet hur de kan komma i kontakt med Östermalms stadsdelsnämnd. Allt fler invånare får kännedom om möjligheten att lämna in medborgarförslag och vet hur de kan påverka sin närmiljö.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel som känner till möjligheten att lämna medborgarförslag.	40		År
Andel som vet hur man kommer i kontakt med Östermalms stadsdelsnämnd	55		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra demokratielektioner i stadsdelsområdets skolor.	2018-01-01	2018-12-31
Revidera och marknadsföra rutiner för medborgarförslag.	2018-01-01	2018-12-31
Ta fram en årsplan för medborgardialoger på biblioteket och parkinvigningar där nämndens ledamöter ska delta.	2018-01-01	2018-12-31
Teckna nya brukaravtal för skötsel av delar av parkmark	2018-01-01	2018-12-31
Utställning av och dialog om parkplanen.	2018-01-01	2018-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utvärdera ungdomsrådets, rådet för funktionshinderfrågor och pensionärsrådets upplevelse av delaktighet och inflytande i nämndens berednings- och beslutsprocess.	2018-01-01	2018-12-31
Öka antalet platser för platsbyggd stadsodling	2018-01-01	2018-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att implementera programmet för upphandling och inköp med tillhörande tillämpningsanvisningar. Nämnden nyttjar servicenämndens och arbetsmarknadsnämndens tjänster i den utsträckning det bedöms nödvändigt för att säkerställa att villkor för socialt ansvar och krav på arbetsvillkor i nivå med kollektivavtal ställs vid upphandlingar.

Nämnden säkerställer att inköpsverksamheten ständigt utvecklas och att kompetens i upphandlings- och inköpsfrågor kontinuerligt stärks i den egna organisationen. Nämnden kommer att medverka i stadens gemensamma utvecklingsprojekt verksamhetsnära inköp och Verktyg för inköp i Stockholms stad, VINST.

Under 2017 har andelen inköp genom e-handel minskat under årets senare del. Uppföljningen visar att minskningen främst tycks bero på att fler tjänsteleverantörer har anslutits till systemet och att dessa inköp är svåra för verksamheterna att administrera i systemet. Förvaltningen planerar därför en särskild utbildning för beställare i e-handel avseende tjänstebeställningar. Därutöver planeras för ytterligare vidareutbildning för förvaltningens superanvändare i samverkan med serviceförvaltningens e-handelsfunktion.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel elektroniska inköp	65 %	Tas fram av nämnden	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %	85%	År

Nämndmål:

Nämndens upphandlingar och inköp utvecklar staden i hållbar riktning

Förväntat resultat

Verksamheterna erbjuds utbildning och kunskapen om inköp via e-handel ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Särskild uppföljning och utbildning av beställare som hanterar tjänstebeställningar i e-handelssystemet	2018-01-01	2018-12-31
Vidareutbilda stadsdelens superanvändare i samverkan med serviceförvaltningens e-handelsfunktion.	2018-01-01	2018-12-31

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Budget per verksamhet	VP 2018	VP 2018	VP 2018	tillkommer	2016	2017
	Kostnader	Intäkter	Netto	Omslutningar	bokslut	prognos
Nämnd och förvaltning	44,0	0,0	44,0	0,0	31,6	36,8
Individ och Familjeomsorg	77,5	1,4	76,1	13,7	64,1	69,0
<i>varav barn och ungdom</i>	37,6	0,6	37,0	8,2	29,3	30,2
<i>varav vuxna</i>	15,2	0,8	14,4	0,0	12,5	13,5
<i>varav socialpsykiatri</i>	24,7	0,0	24,7	5,5	22,1	23,3
Flyktingmottagande	3,0	0,0	3,0	1,3	0,0	2,0
Stadsmiljö	13,7	0,0	13,7	0,0	15,5	18,2
Räntor och avskrivningar	7,2	0,0	7,2	0,0	5,9	5,8
Förskoleverksamhet	294,6	22,1	272,5	0,0	270,6	279,3
Äldreomsorg	776,9	19,5	757,4	58,3	701,4	703,6
Personer med funktionsnedsättning	165,8	0,0	165,8	6,5	147,5	162,6
Barn, Kultur och Fritid	19,3	0,0	19,3	1,7	13,7	17,3
Arbetsmarknad	6,3	0,6	5,7	6,8	4,5	5,1
Ek bistånd	22,6	0,7	21,9	14,3	19,4	20,1
<i>varav handläggning</i>	7,2	0,0	7,2	14,3	6,1	6,2
Summa	1 430,9	44,3	1 386,6	102,6	1 274,2	1 319,8

Tabell *1 per verksamhet

Budget per ansvarsområde	VP 2018	VP 2018	VP 2018	2016	2017
	Kostnader	Intäkter	Netto	bokslut	prognos
Nämnd- och förvaltningsadministration	46,6	0,0	46,6	29,8	33,9
Förskola och Parklek	303,9	22,1	281,8	695,0	713,6
Äldreomsorg	776,9	19,5	757,4	264,0	276,4
Socialtjänst	282,6	2,7	279,9	239,2	249,4
Stadsmiljö	13,7	0,0	13,7	13,8	14,8
Räntor och avskrivningar	7,2	0,0	7,2	5,0	5,9
Summa	1 430,9	44,3	1 386,6	1 246,9	1 294,0

Tabell*2 per ansvar

Nämnd- och förvaltningsadministration

Budgeten för nämnd- och förvaltningsadministration uppgår till 46,6 mnkr. I nämnd- och förvaltningsadministration ingår kostnader för nämnd, ledning, ekonomi, personal, IT, kommunikation, säkerhet, demokrati, kultursekreterare, föreningsstöd och miljösamordnare. Förvaltningen stärker upp inom HR-avdelningen med en HR-konsult/controller samt inom kanslienheten med en registrator/arkivhandläggare. Under året kommer ett nytt ärende- och dokumenthanteringssystem (eDok) att införas, vilket innebär att ärendehantering efter införandet kommer vara helt digital. Under året kommer även den nya dataskyddsförordningen införas med nya regler för personuppgiftshantering.

Barn, kultur och fritid

För kultursekreterare, kulturverksamhet och föreningsstöd budgeteras 2,6 mnkr.

Äldreomsorg

Äldreomsorgens budget uppgår till 776,9 mnkr för kostnader och 19,5 mnkr för intäkter, netto 757,4 mnkr. I jämförelse med 2017 är detta en nettoökning med 0,7 % eller 5,2 mnkr. I jämförelse mot 2017 har ersättningen till hemtjänstens utförare höjts med 2,5 % och ersättningen för platser på vård- och omsorgsboende med 2,7 %. Ersättningen för biståndsbedömd dagverksamhet har höjts med 2,5% jämfört med 2017.

Ersättningen för vård- och omsorgsboende har räknats upp i enlighet med omsorgsprisindex. För 2018 innebär detta en uppräkningsnivå med 2,7%

Till utförare i enskild regi är ersättningen ytterligare 2,5 % för att kompensera för att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på varor och tjänster, vilket inte enskilda utförare har.

Budgeterade volymer

Antal hemtjänststimmar beräknas uppgå till cirka 44 000 per månad varav andel i egen regi 30 %. Utförda nattinsatser budgeteras till 4 100 insatser per månad och antal trygghetslarm till 1335 per månad.

Ersättningsnivåer år 2018 till verksamheter i hemtjänsten		
Insatstyp	Ersättningsbelopp kommunal regi	Ersättningsbelopp enskild regi
Insats i ordinärt boende dag, kväll och helg (07:00-22:00)	424 kronor per timme	436 kronor per timme
Insats i ordinärt boende natt (22:00-07:00)	214 kronor per insats	220 kronor per insats
Fast månadsersättning per larmkund i ordinärt boende	Ersättningsnivåer år 2018 för hemtjänst i ordinärt boende	166 kronor per månad

Behovet av platser inom vård- och omsorgsboendena beräknas uppgå till i genomsnitt 576 platser. Ersättningen till utförare av vård- och omsorgsboenden utgår i två nivåer, en med somatisk inriktning och en med demensinriktning.

Dagverksamheten omfattas av valfrihetsmodellen. Den kommunala dagverksamheten i egen regi planerar 26 platser för demensvård och 10 platser för social dagvård. Samtliga av dessa platser är biståndsbedömda.

Dessutom driver förvaltningen öppen dagverksamhet i två träfflokaler. För besök vid träfflokalerna behövs inte någon biståndsbedömning göras.

Vård- och omsorgsboende

Dianagården har 48 platser för boende med demenssjukdom eller somatisk sjukdom. Av de 48 platserna säljs cirka 20 % till andra förvaltningar inom staden. Ersättningen är uppdelad i två nivåer och avser att täcka alla kostnader för omsorgsinsatsen samt enhetens egen administration exklusive hyra.

Ersättningsnivåer år 2018 till verksamheter i särskilda boenden för äldre		
Insats	Kommunal regi, per dygn	Enskild regi, per dygn
Somatisk inriktning	1 882 kronor	1 961 kronor
Demens inriktning	2 000 kronor	2 084 kronor
Tom plats dag 1 - 7	1 299 kronor	1 354 kronor

Dianagårdens vård- och omsorgsboende ska med anledning av Arbetsmiljöverkets föreläggande från 2016 avvecklas. Från och med 1 januari 2018 kommer intagningsstopp att råda och det kommer att påverka beläggningen under året. En minskad beläggning påverkar ersättningen för utförarenheten Dianagården, eftersom den utgår från antalet dygnsplatser.

Rio vård- och omsorgsboende kommer från 1 november att övergå i kommunal regi. Rio har totalt 90 platser. 48 platser för personer med somatiska sjukdomar, 32 platser för personer med demenssjukdomar och 10 platser för personer i behov av korttidsvård. Ersättningen är uppdelad i två nivåer och avser att täcka alla kostnader för omsorgsinsatsen samt enhetens egen administration exklusive hyra.

Dagverksamhet

Bo Bergmans dagverksamhet består av en biståndsbedömd verksamhet med demensdagvård och social dagvård och är en resultatenhet. Därtill finns öppen dagverksamhet med två träfflokaler samt filialer. .

Tryggt mottagande i hemmet

Beställarenheten ska implementera Tryggt mottagande i hemmet, som syftar till att öka tryggheten för äldre samt minska behovet av vård- och omsorgsinsatser. Beställarenheten kommer att anställa fyra undersköterskor för detta.

Förskola och Parklek

Kostnaderna för Förskola och parklek uppgår till 303,9 mnkr och intäkterna till 22,1 mnkr vilket ger ett netto om 281,8 mnkr.

Förskoleverksamhet

Stadsdelsnämnden får en schablon per inskrivet barn. Schablonen har höjts med 2,9 % och den del som går direkt till förskolorna, förskolepengen, utgör 80% av schablonen. Ökningen av budgeten beror på höjd schablonersättning, ökat barnantal samt ökat socioekonomiskt tilläggsbelopp.

I verksamhetsplanen har hänsyn tagits till ökade insatser för barn i behov av stöd och miljöcertifiering av förskolor (grön flagg).

För 2018 förväntas barnantalet i snitt uppgå till 1964 barn vilket är 30 barn högre än snittet för 2017, men ca 29 barn lägre än barnantal per mars 2017 som är grund för nämndens budgetram i verksamhetsplan 2018. Budgeten justeras sedan under året och slutlig budget kommer att tilldelas nämnden i slutet av året efter faktiskt barnantal.

Den del av schablonen som inte fördelas ut i förskolepeng, ska finansiera hyreskostnader, lokalunderhåll, stabskostnader, kostnader för gemensam IT. Hyreskostnaderna för 2018 beräknas till 51,2 mnkr vilket är 3,6 mnkr högre än 2017. De ökade hyreskostnaderna beror dels på nya hyresobjekt dels på ökade hyreskostnader vid omförhandlingar av hyreskontrakt.

Barn, kultur och fritid

Verksamheten omfattar parklekar, sommarkollo och projekt Fussion organiserat under Förskola och Parklek.

För stadsdelens tre parklekar: Tessinparken, Humlegården och Gustav Adolfs parklek, budgeteras 5,5 mnkr vilket är en ökning om 0,3 mnkr.

Socialtjänst

Kostnaderna för socialtjänsten uppgår till 282,6 mnkr och intäkterna till 2,7 mnkr, ett netto om 279,9 mnkr. Begärda omslutningsförändringar uppgår till 42,6 mnkr. Det är en ökning med 19,7 mnkr jämfört med 2017 och beror främst på högre schablonersättning och fler prestationer inom LSS-verksamheter inom funktionshinder, ökade resurser till individ- och familjeomsorg, barn och ungdom och ökad resurstilldelning för feriearbeten och fritidsverksamheter för ungdomar.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Individ- och familjeomsorgens budget uppgår till 74,5 mnkr netto vilket är en ökning om 4,7 mnkr mot 2017. Familjeenhetens nettobudget uppgår till 34,3 mnkr, en ökning om 3,5 mnkr. Vuxenenhetens budget uppgår till 39,1 mnkr vilket är en ökning om 1,2 mnkr. Inom enheten startar under 2018 arbete med att utveckla ett relationsvårdscentrum inom innerstaden och att utveckla träffverksamheten Startpunkten, Hjorthagen. Utöver insatser riktade till stadsdelens invånare ansvarar familjeenheten även för familjevårdsärenden åt Norrmalms stadsdelsnämnd och på vuxenenheten samlas insatsen personligt ombud även åt Kungsholmens, Norrmalms och Södermalms brukare.

Flyktingmottagande

Insatser för ensamkommande barn anvisade till Östermalm handläggs av enheten för ensamkommande barn på Kungsholmen stadsdelsnämnd. Kostnaden för handläggning är budgeterad till brutto 4,2 mnkr, 3,0 mnkr netto. För detta finns för 2018 1,3 mnkr i statsbidrag och resterande del finansieras genom omdisponering från äldreomsorgen. Placeringskostnader och ersättningar från Migrationsverket redovisas på Kungsholmen. Antalet ensamkommande barn under 18 år, som enheten har uppföljningsansvar för, beräknas minska under året och förvaltningen följer hur Kungsholmens stadsdelsnämnd anpassar organisationen utifrån detta.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Budgeten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning uppgår till 165,8 mnkr netto vilket är en ökning om 12,6 mnkr mot 2017. Budgeten har beräknats efter prestationsmätningen hösten 2017 och kommer justeras efter två avläsningstillfällen under året. Budgetramen grundar sig på schablon per beslutad omsorgsnivå för varje brukare på LSS

boende, boendestöd och daglig verksamhet.

Den totala ökningen av budgetramen återfinns inom både prestationsrelaterade delen och det fasta anslaget. Ökning av den prestationsrelaterade delen beror på att brukare bedöms till högre insatsnivåer utifrån ökade behov som kontinuerligt utreds och beslutas av bedömningskansliet. Utöver detta tillkommer schablonökning inför 2018 om 1,5%.

Det fasta anslaget som främst avser insatser enligt socialtjänstlagen har ökat med 15 % eller 4,8 mnkr vilket i stort sett motsvarar ökade resekostnader för brukare till och från daglig verksamhet.

Inom verksamhetsområdet finns en utförardel som består av tre LSS gruppboendestäder och två LSS serviceboendestäder. Budgeten är prestationsrelaterad och är avhängig av brukarnas omsorgsnivåer, totalt budgeteras 27,8 mnkr för de fem boendena.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Budgeten för försörjningsstödsenheten uppgår till 21,9 mnkr netto vilket innebär en ökning om 0,3 mnkr mot 2017. Budget för försörjningsstöd uppgår till 14,9 mnkr vilket motsvarar ett uppskattat antal bidragshushåll om 135 med ett genomsnittligt månadsbidrag om 9200 kr.

Budget för handläggning av försörjningsstöd uppgår till 7,2 mnkr. Östermalms stadsdelsnämnd handlägger även försörjningsstödsärenden för Norrmalm och Kungsholmen.

Budget för arbetsmarknadsåtgärder uppgår till 5,7 mnkr. Även här är handläggningen gemensam för Östermalm, Norrmalm och Kungsholmen.

För OSA-anställningar budgeteras 0,7 mnkr netto. För feriearbetande ungdomar 16-19 år budgeteras 3,3 mnkr vilket motsvarar drygt 240 ungdomsplatser. Ytterligare 0,6 mnkr budgeteras för tidsbegränsade anställningar för Stockholmsjobb.

Barn, kultur och fritid

Preventionsenheten omfattar ungdomsmottagningen samfinansierad med Norrmalms och Kungsholmens stadsdelsnämnder, fältassistenter, preventionssamordnare, fritidsverksamhet Humlanhuset, alkohol- och tobakstillsyn samt Hjorthagens fritidsgård. Enheten har även kostnadsansvar om 0,1 mnkr för konsumentrådgivning som utförs av Konsumentcentrum hos Råd och Rön.

Enhetens budget är 9,0 mnkr, en förstärkning med 1,2 mnkr som avser ökade satsningar på fritidslotsar samt att fältassistenter ska arbeta förebyggande även mot yngre ungdomar.

Parkmiljö

Nettobudget för parkmiljö uppgår till 13,7 mnkr. För räntor och avskrivningar på gjorda parkinvesteringar budgeteras 7,2 mnkr.

Drift och underhåll omfattar utöver parkskötsel, barmarksrenhållning och vinterväghållning bland annat blomsterprogram, underhåll av lekplatser, drift- och kontrollprogram för plaskdammar och badplatser, underhåll av parkvägar, bänkar samt parkunderhåll och renoveringar av planteringar och röjningsåtgärder. För 2018 har 0,3 mnkr av driftbudgeten reserverats till framtagande och utställning av ny parkplan för Östermalm. Medel från driftbudgeten reserveras till fortsatt egenregiutredning och förberedelser inför eventuell start av en servicegrupp i egen regi.

Investeringar

Parkmiljö

Stadsdelsnämnden har i budget 2018 tilldelats 12,9 mnkr för investeringar och reinvesteringar i parker och grönområden. Dessa medel fördelas på följande objekt:

Mnkr	Budget 2018	
Centrala medel		
Lekplats på sportfältet	4,0	Genomförande av parkupprustning. Projektet delfinansieras med medel från Länsstyrelsen.
Humlegården	1,0	Upprustning av gångvägar, trädvård och åtgärder i parkleken.
Dianaparken	1,0	Detaljprojektering av upprustning av lekplats.
Nvcklade medel		
Olaus Petriparken	0,8	Upprustning av lekplats
Gångväg mellan Studentbacken och Livryttarstigen	0,8	Upprustning av gångväg.
Tessinparkens norra del	0,5	Förstärkning av ekosystemtjänster genom planteringar och odling. Projektet delfinansieras med medel från Länsstyrelsen enligt senare beslut.
Lekplats i kvarteret Krubban	2,5	Anläggning av ny lekplats.
Småparker	0,8	Upprustning i Starrängsringen och medel för genomförande av medborgarförslag.
Lekplats på sportfältet	1,5	Delfinansiering av centralt investeringsprojekt
Kaknäs ängar	1,5	Renovering av våtmark. Medel om 0,75 mnkr har ansökts från Länsstyrelsen och medel om 0,75 mnkr har sökts från stadens medelreserv för vattenåtgärder.
Totalt	12,9	

Övriga investeringar

För investeringar i maskiner och inventarier är årets budgetram 2,2 mnkr. Under året kommer en ny förskola om fyra avdelningar starta. Under året planeras också för underhållsåtgärder, utbyte av möbler och sängar inom äldreomsorgen. Nämnden ansöker i detta ärende om utökad anslag för investeringar i maskiner och inventarier under rubrik budgetjusteringar.

Resultatenheter

Resultatenheter under 2018 är följande:

- Stadions förskolor
- Centrala Östermalms förskolor

- Engelbrekts-/Gärdets förskolor
- Hedvig Eleonoras förskolor
- Parklek Östermalm
- Dagverksamheten Bo Bergman

Förskolor

Förskoleenheterna får peng utifrån inskrivningen av barn varje månad. Förskolepengen ska täcka kostnader för förskolornas hela verksamhet med undantag för hyreskostnader, viss lokalupprustning och vissa programövergripande kostnader. Utöver förskolepeng får förskolorna medel för att genomföra två kulturaktiviteter per år. Dessutom får enheterna medel för stödsatser för barn med särskilda behov. För barnomsorg på obekväm arbetstid får enheterna ersättning från utbildningsförvaltningen efter ansökan. Därutöver kan enheter tilldelas medel, efter beslut av avdelningschef för merkostnader vid avveckling eller uppstart av förskolor.

Kr	Förskolepeng	Kulturpeng
1-3 år	123 230 kronor	500 kronor
4-5 år	103 447 kronor	500 kronor
Allmän förskola	49 166 kronor	

Parklek Östermalm

Parklek Östermalm omfattar Humlegårdens Ungdomspark, Humlegårdens, Tessinparkens och Gustav Adolfs parklekar. Parklekarna ska vara öppna sammanlagt 6640 timmar och Ungdomsparken 680 timmar vilket sammanlagt motsvarar en ökning med 100 öppettimmar jämfört med 2017. För verksamheten budgeteras 5,5 mnkr, en ökning med 0,3 mnkr. Budgeten ska täcka kostnader för hela verksamheten utom hyres- och underhållskostnader.

Dagverksamhet

Verksamheten omfattas av demensdagvård med 26 platser och social dagvård 10 platser. Verksamheten ingår i valfrihetssystemet varför brukarna även kommer från andra stadsdelar. Ersättningen till dagverksamhetens utförare är uppdelad i två delar. Ersättningarna avser att täcka alla kostnader för omsorgsinsatsen samt enhetens egen administration. Kostnader för hyra och resor betalas centralt. Utföraren erhåller ersättning för varje beslutad närvarodag från och med den dag den enskilda planerar att börja på dagverksamheten.

Ersättningsnivåer år 2018 till utförare av dagverksamhet för äldre		
Regiform	Demensdagvård kronor per dag	Social dagvård kronor per dag
Kommunal regi	528 kronor	483 kronor
Enskild regi	541 kronor	494 kronor

Budgetjusteringar

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering om 0,5 mnkr för klimatinvesteringar avseende solcellskomprimerande skräpkorgar och källsorteringskärl. Se bilaga 2.

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering om 1,2 mnkr för klimatinvestering avseende utbyte av ljusarmaturer till LED. Se bilaga 3.

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering om 1,5 mnkr för klimatinvestering avseende vitvaror. Se bilaga 4.

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering om 60 tkr för klimatinvestering avseende elcyklar. (Se bilaga 7.

Stadsdelsnämnden ansöker om 2,6 mnkr för arbete med kemikaliesmart förskola. Se bilaga 5.

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering om 0,75 mnkr ur stadens medelsreserv för vattenåtgärder avseende restaurering av våtmark i Kaknäs ängar. Projektet ska samfinansieras med länsstyrelsen. Se bilaga 6

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för investeringsmedel i maskiner och inventarier om 2,8 mnkr.

Omslutningsförändringar

För ökade kostnader och intäkter begär nämnden omslutningsförändring om totalt 102,6 mnkr. Omslutningsförändringarna avser huvudsakligen intäkter och kostnader avseende hyresintäkter och köp av platser inom vård och omsorgsboenden, försäljning av tjänster till andra nämnder såsom handläggning för försörjningsstöd, offentligt skyddat arbete, intäkter från Migrationsverket.

Medel för lokaländamål

Hyreskostnaderna beräknas totalt till 117 mnkr.

Under våren tillkommer en fyraavdelningsförskola på Gärdet.

Under året kommer Dianagården avvecklas som vård- och omsorgsboende. Förvaltningen kan i tertialrapporterna komma att begära medel för tomgånghyror.

För förskolor kompenseras nämnden med 80% av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1700-2500kr per kvadratmeter och med 40% utöver 2500 kr per kvadratmeter. Förvaltningen beräknar denna justering till ca 8,5 mnkr och compensation sker efter tertialrapport 2.

Kvalitetsarbete

Nämndens strategiska arbete med kvalitetsutveckling utgår från stadens program för kvalitetsutveckling, och de prioriterade utvecklingsområden som beskrivs där. Ett utvecklingsarbete gällande målformulering har genomförts i samband med verksamhetsplaneringen, för att göra nämndmålen mer uppföljningsbara, och därigenom förbättra förutsättningarna för att följa resultatutvecklingen. Allt för att analyserna av utfall och prognos i tertialrapporter och verksamhetsberättelse ska vara väl underbyggda. I nämndens uppföljningsrapporter lyfts goda exempel från verksamheterna fram. Nämndens verksamheter arbetar kontinuerligt med utveckling för en ännu högre kvalitet och ambitionen är att en eller flera enheter ska delta i stadens kvalitetsutmärkelse 2018.

Inför årets verksamhetsplanering har anvisningarna för, och mallen till, enheternas verksamhetsplaner uppdaterats och kravet på kvalitetsgarantier slopats. Av stadens program för kvalitetsutveckling framgår att brukarna ska ges möjlighet till delaktighet och kunna påverka de insatser och den service de erhåller. För att ge likvärdiga förutsättningar för detta ska olika former för dialog finnas och ständigt utvecklas. Varje enhet ska arbeta aktivt med och hitta former för brukardialog, för att utifrån denna skapa möjligheter för verksamheten och brukarna att nå en samstämmighet kring innehållet i tjänsterna. I enheternas verksamhetsplaner ska de beskriva hur brukarna görs delaktiga.

Nämndens system för synpunkts- och klagomålshantering

Synpunkter och klagomål bidrar till att utveckla verksamheten. Nämndens system ska säkerställa att synpunkter och klagomål från brukare omhändertas på ett strukturerat sätt så att de blir en del i det löpande kvalitetsutvecklingsarbetet. Rutinen ska även säkerställa att det finns en process som gör att den som lämnat synpunkter eller klagomål med säkerhet får en återkoppling. Nämnden tar emot och utreder synpunkter och klagomål från exempelvis brukare och deras närstående, invånare, föreningar, andra organisationer och intressenter. Synpunkter kan vara av både positiv och negativ karaktär, medan ett klagomål är ett klart uttryckt missnöje. Synpunkter och klagomål ska i första hand lämnas direkt till personalen i den verksamhet det gäller. Det går också bra lämna synpunkter och klagomål på följande sätt:

- Via Stockholm stads e-tjänst för synpunkter och klagomål (www.stockholm.se/tycktill)
- Via Äldre direkt
- Via e-post eller brev
- Muntligt via telefon eller direkt till personalen i verksamheterna
- Klagomålsblankett inlämnad till aktuell enheten eller förvaltningen

Synpunkter/klagomål ska diarieföras. Inkommer synpunkter/klagomålet muntligt ska den som tar emot informationen dokumentera detta. Även synpunkter/klagomål som klaras upp direkt ska dokumenteras. Av dokumentationen ska det framgå att synpunkten/klagomålet är åtgärdat. Samtliga medarbetare har ett ansvar att ta emot och dokumentera synpunkter och klagomål. Synpunkter och klagomål som inkommer till förvaltningen följs upp i samband med tertialrapporterna samt i verksamhetsberättelsen.

Alla verksamheter ska ha rutiner för att fånga upp och hantera förväntningar, synpunkter, klagomål samt förbättringsförslag. Enheternas rutiner för synpunkts- och klagomålshantering ska beskrivas i respektive enhets verksamhetsplan.

Uppföljning och analys

Den övergripande uppföljningen av verksamheter genomförs på olika sätt beroende på vilket verksamhetsområde uppföljningen avser och om verksamheten bedrivs i egen regi eller på entreprenad. Uppföljning och analys utgår från nämndens och kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter, stadens och verksamheternas brukarundersökningar och enkäter och uppföljningar, revisorernas granskning, synpunkter och klagomål m.m. För äldreomsorgen och socialtjänsten utgör ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOF 2011:9) en viktig utgångspunkt för arbetet. Nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete är under revidering.

Uppföljning socialtjänst

De företag som ingår i Stockholms stads kundval för LSS-verksamhet följs kontinuerligt upp av staden. Stockholms stads uppföljningsmodell bygger på att verksamheten följs upp utifrån en stadsgemensam mall. Syftet med uppföljningen är att få kunskap om vilka styrkor, svagheter och angelägna förbättringsområden som finns i allmänhet inom verksamheten och för det enskilda företaget. Verksamhetsuppföljning är mindre omfattande än avtalsuppföljning då fokus i en verksamhetsuppföljning är kontroll över att rutiner finns och att verksamheten dokumenterar i enlighet med stadens riktlinjer.

Nämnden följer upp tre gruppboendestäder och två serviceboendestäder enligt LSS i egen regi och verksamhet som drivs på entreprenad av Nyttida AB (4 gruppboendestäder och en daglig verksamhet). Därutöver tilldelas socialtjänsten från staden centralt ett antal (ca 5) uppföljningar av upphandlade utförare enligt LSS och SoL. Utförarna fördelas mellan stadsdelsförvaltningarna. Vilka utförare som Östermalm ska följa upp beslutas av socialförvaltningen.

Uppföljning äldreomsorg

Nämnden ska genom tillsyn, kontroll och ett utvecklat kvalitetsarbete bevaka och främja kvalitet. Alla verksamheter som är belägna inom nämndens område och de verksamheter inom ramavtal som Östermalm har uppföljningsansvar för följs upp. Uppföljningen omfattar vård- och omsorgsboende, dagverksamhet, hemtjänst, ledsagning och avlösning avseende alla driftsformer dvs. entreprenörer, privata utförare enligt ramavtal och kundvalssystem samt utförare i egen regi inklusive biståndshandläggning.

Fokus i uppföljningen är kontinuitet, livskvalitet, flexibilitet och tid. Verksamheten ska bearbeta och analysera resultaten från kvalitetsregistren för att gynna verksamhetsutveckling inom äldreomsorgen. En samlad patientsäkerhetsberättelse upprättas och redovisas i tertiärrapport 1. Uppföljningen inriktas i större omfattning på mötet mellan den enskilde och vårdgivaren.

För de enheter som drivs enligt entreprenadavtal genomförs även en fördjupad avtalsuppföljning. Som en del av avtalsuppföljningen genomförs bl.a. samverkansmöten, deltagande i olika forum för brukarinflytande, oanmälda besök, uppföljning av hälso- och sjukvården av medicinsk ansvarig sjuksköterska, MAS, och medicinsk ansvarig rehabilitering, MAR, samt uppföljning på individnivå av biståndshandläggare. Staden ser över hur uppföljning inom äldreomsorgen kan samlas och effektiviseras. Planering för uppföljning 2018 enligt nedan:

Uppföljning av vård- och omsorgsboende

- Kampementets vård- och omsorgsboende (VB)
- Rio vård- och omsorgsboende (T2)
- Kattrumpstullens vård- och omsorgsboende (T1)
- Linnégårdens vård- och omsorgsboende (T1)

Uppföljning av dagverksamhet (VB)

- Dagverksamheterna Östermalm

Uppföljning av hemtjänst (VB)

1. Nordisk hemservice AB Östermalm
2. Östermalms privata hemtjänst AB
3. Livis omsorg AB
4. Adonis Omsorg AB
5. Adeocare AB Hemtjänst
6. Attendo hemtjänst Östermalm
7. Silverkatten HB
8. Hannas hemtjänst och assistans
9. Olivia hemtjänst AB Östermalm
10. FSB Finsk hemtjänst AB Östermalm
11. FSB Finsk hemtjänst AB innerstan
12. Ersta hemtjänst Östermalm
13. Famntaget omsorg AB Östermalm
14. Saras omsorg HB
15. Certus omsorg AB Innerstadens hemtjänst
16. Enklare vardag AB Östermalm
17. Hemtjänst Östermalm Väst
18. Hemtjänst Östermalm Öst
19. Alfahemtjänst
20. Hemtjänst och omsorgs i Stockholm HOMéS AB
21. Livea AB
22. Aleris Östermalm